

Huis Rijswijk

Bouwhistorische verkenning

Colofon

Object: Huis Rijswijk
Adres: Rijswijksestraat 2
6923 BH Groessen
Kadastraal: Gemeente Duiven
sectie H, nummers 192 en 1245

Monumentnr.: 14181
Eigenaar: familie Buring-Dijkstra
Gebruik: woning

Opdrachtgever: Hogeschool Utrecht (B&R opleiding)
Docenten: Jan Dröge, Ronald Stenvert
en Jan van der Hoeve
Studiejaar: 2014-2015
Werkstuk: nr. 1

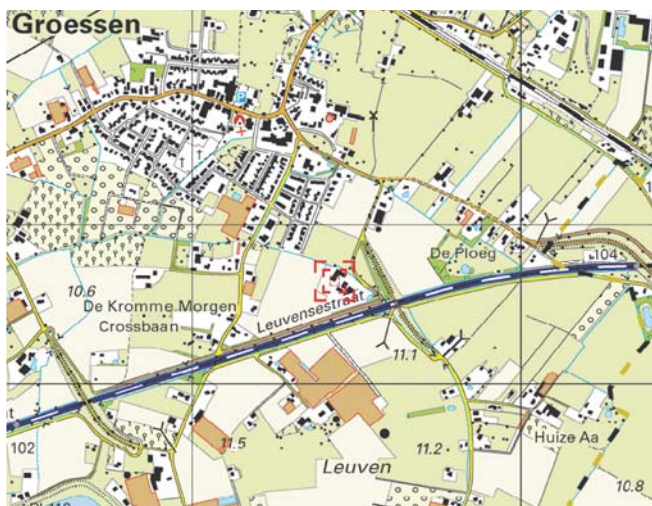
Auteur: E.M. (Eva) Dubbelboer
Datum: 6 januari 2015
Formaat: A4 liggend

Eva Osinga-Dubbelboer

Insulindestraat 173a1
3038 JM Rotterdam
eva.osinga@dubbelboer.com
+31 (0)6 29 39 18 36
www.eva.osinga.dubbelboer.com

Afb. 1: Kadastrale kaart Huis Rijswijk

Afb. 2: Omgevingskaart met Huis Rijswijk in het midden (in rood vakje)

Afb. 3: Huis Rijswijk (achtergevel)

Afb. 4: Huis Rijswijk (voorgevel)

Huis Rijswijk

Bouwhistorische verkenning

6 januari 2015 - Rotterdam - Eva Dubbelboer

Inhoud

Voorwoord.....	5
1. Samenvatting	
1.1 Samenvatting bouwgeschiedenis.....	6
1.2 Samenvatting waardering.....	7
1.3 Samenvatting advies.....	7
2. Bouwgeschiedenis	
2.1 Stedenbouwkundige ontstaansgeschiedenis...	8
2.2 Bouwgeschiedenis.....	10
3. Bouwhistorische beschrijving	
3.1 Inleiding.....	18
3.2 Stedenbouwkundige situatie en context.....	18
3.3 Extérieur.....	20
3.3.1 Bouwmassa.....	20
3.3.2 Gevels.....	20
3.4 Constructie.....	30
3.4.1 Kelder.....	30
3.4.2 Draagconstructie.....	30
3.4.3 Kapconstructie.....	32
3.5 Interieur.....	34
3.5.1 Bouwdeel A: afmetingen.....	34
3.5.2 Bouwdeel A: afwerkingen.....	34
3.5.3 Bouwdeel A: vensters.....	35
3.5.4 Bouwdeel A: interieurelementen.....	38
3.5.5 Bouwdeel A: trappen.....	40
3.5.6 Bouwdeel B: begane grond.....	42
3.5.7 Bouwdeel B: eerste verdieping.....	42
4. Waardestelling	
4.1 Inleiding.....	44
4.2 Contextuele waardestelling.....	44
4.3 Interne waardestelling.....	45
4.3.1 Stedenbouwkundige context.....	45
4.3.2 Extérieur.....	45
4.3.3 Constructie.....	46
4.3.4 Interieur.....	47
5. Advies	
5.1 Aanbevolen vervolgonderzoek.....	48
5.2 Adviezen voor de toekomst.....	48
Bronnen en literatuuropgave.....	50
Illustratieverantwoording.....	51
Bijlagen	
1. Redengevende omschrijving (RCE).....	52
2. Plattegronden 2014 (1:100).....	53

Voorwoord

Voor u ligt een bouwhistorische verkenning van Huis Rijswijk in Groessen. Dit onderzoek is een opdracht binnen de opleiding *Bouwhistorie en Restauratie* van de Hogeschool Utrecht. Het doel van het onderzoek is het pand te verkennen op zijn bouwhistorische sporen en aan de hand hiervan een bouwfaserings- en een interne waardestelling op te stellen.

Voor dit onderzoek is het pand tweemaal bezocht, op 23 september 2014 en 11 november 2014. Niet alle bouwdelen zijn onderzocht. De bouwdelen C en D (zie afbeelding 5) vallen buiten dit onderzoek.

Tijdens het onderzoek waren bijna alle ruimten volledig toegankelijk. Alleen kelderruimte A-0-3 was beperkt toegankelijk. En de kap van bouwdeel B was enkel te bezichtigen vanuit een gat in bouwdeel A en kon daarom niet uitgebreid onderzocht worden. De rechter zijgevel was door bomen en andere bebouwing slecht zichtbaar. Tijdens de bezoeken is enkel visueel onderzoek gedaan, er is geen destructief onderzoek verricht.

Binnen dit onderzoek is geen archiefonderzoek gedaan. Er zijn geen archieven bezocht, wel is gebruik gemaakt van enkele online archieven. Daarnaast is de literatuur geraadpleegd.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 is als service aan de lezer een samenvatting van de bouwgeschiedenis, de waardering en het advies opgenomen. In de volgende hoofdstukken wordt dieper ingegaan op deze onderdelen.

Het tweede hoofdstuk beschrijft de bouwgeschiedenis. Eerst wordt de geschiedenis van de stedenbouwkundige context onderzocht en vervolgens wordt aan de hand van schetsen de bouwfaserings- en interne waardestelling beschreven.

Het derde hoofdstuk bevat een beschrijving van het gebouw. Deze beschrijving begint met de stedenbouw, daarna komt het exterieur aan bod, gevolgd door de constructie en tot slot het interieur. Deze beschrijving gaat vergezeld van interpretaties die aan het einde van elk deel in een grijs kader te vinden zijn. Deze interpretaties ondersteunen de in hoofdstuk 2 beschreven bouwfaserings- en interne waardestelling.

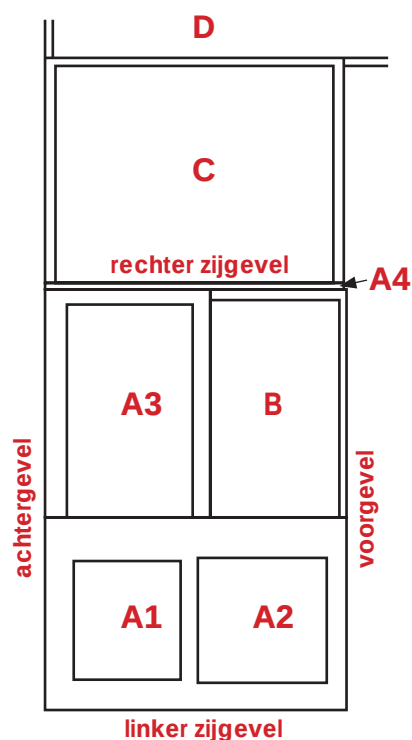
In hoofdstuk 4 is de waardestelling te vinden. Hierin wordt in tekst en beeld toegelicht welke waarden de verschillende gebouwoonderdelen krijgen.

Het laatste hoofdstuk (5) bevat adviezen voor vervolgonderzoek en de toekomst.

Na het laatste hoofdstuk zijn een bronnenlijst, een literatuurlijst en een verantwoording van de illustraties te vinden. Tot slot zijn bijlagen toegevoegd.

H1

Samenvatting

Afb. 5: Bouwdelen van Huis Rijswijk in de huidige situatie

1.1 Samenvatting bouwgeschiedenis

Huis Rijswijk wordt voor het eerst genoemd in een dijkbrief van de Liemers uit 1328. Het Huis Rijswijk uit deze brief zal echter een voorganger betreffen van het huidige Huis Rijswijk (dat uit de tweede helft van de 16e eeuw stamt). In 1733-1743 wordt Huis Rijswijk voor het eerst op een kaart aangegeven. Rijswijk bestaat in die tijd uit een complex met een gracht er omheen. De entree bevindt zich in het zuiden. De gracht is vermoedelijk aan het einde van de 19e eeuw gedempt. Hierdoor ontstaat een extra toegang tot het complex aan de noordkant. Dit is tegenwoordig de enige entree tot het kavel.

Huis Rijswijk ligt nog altijd in een groen en relatief open landschap.

Fase 0: XVIB - Bouw A1, A2 en A3

De basis van het huidige Huis Rijswijk wordt in de tweede helft van de 16e eeuw gebouwd. Het L-vormige gebouw bestaat uit twee delen. De voet van de L (de bouwdelen A1 en A2, zie afb. 5) bestaat uit vier bouwlagen met een schilddak. De vleugel haaks op de voet (bouwdeel A3) heeft drie bouwlagen en een zadeldak.

Bouwdeel A2 bevat de toegangspoort tot het complex. Het gebouw is opgetrokken in metselwerk in kruisverband met een voeg met dagstreep en klezoor hoekverbanden. De gevels bevatten kruis- en kloostervensters met ontlastingsbogen erboven.

Fase 1: XVIIA - Dicht maken poort

In de eerste helft van de 17e eeuw wordt de poort in bouwdeel A2 dichtgemaakt. In deze poort wordt een verdieping aangebracht.

Fase 2: (XVIIIa) - Bouw A4

Bouwdeel A4 wordt tegen bouwdeel A3 gebouwd. Het is een laag gebouw, met een grote kap en een hoge doorgang met boog in de gevel. Het is vermoedelijk een boerenschuur uit het begin van de 18e eeuw (vanaf dan wordt Huis Rijswijk als boerderij verpacht).

Fase 3: XIXd - Dak verlagen, bouw B (en C, slopen A4) en vervangen vensters

Eind 19e eeuw is er veel veranderd aan het gebouw. Het dak van de bouwdelen A1, A2 en A3 wordt aanzienlijk verlaagd, waarbij verschillende constructieve aanpassingen plaats vinden.

Tussen de bouwdelen van A wordt bouwdeel B opgetrokken in een machinaal geproduceerde baksteen. Het bouwdeel bestaat uit twee bouwlagen en een zadeldak. Een aantal vensters in bouwdeel A wordt door deze aanbouw dichtgemetseld.

Vermoedelijk wordt in deze periode ook het grootste deel van bouwdeel A4 gesloopt. Op deze plek wordt bouwdeel C gebouwd, met gebruikmaking van één of twee overgebleven muren van bouwdeel A4. Bouwdeel C valt buiten dit onderzoek.

Tot slot worden in deze periode vermoedelijk nagenoeg alle kruis- en kloostervensters vervangen door schuifkozijnen.

Fase 4: XX - Bouw D en kleine wijzigingen

In het begin van de 20e eeuw wordt een grote schuur (bouwdeel D) aan het complex gebouwd. Dit bouwdeel valt buiten dit onderzoek. Daarnaast vinden er in de 20e eeuw diverse kleine (interne) wijzigingen aan het gebouw plaats.

1.2 Samenvatting waardestelling

Hoge monumentale waarden worden toegekend aan onderdelen die van essentieel belang zijn voor het gebouw. Onderdelen met een positieve monumentale waarde zijn van belang voor het gebouw. En onderdelen met een indifferente waarde zijn van relatief weinig of geen belang voor het gebouw.

Contextuele waardestelling

Ondanks dat dit onderzoek enkel een interne waardestelling als doel heeft, wordt ook een korte contextuele waardestelling gegeven. Het is binnen dit onderzoek echter niet mogelijk om te zeggen of Huis Rijswijk binnen de havezaten in de Liemers een bijzondere plaats inneemt. Het pand lijkt geen bijzondere architectonische of gebruikshistorische waarde te hebben.

Interne waardestelling

De gevels en hoofdstructuur (buitenmuren, dikke muur met trap, gewelven, samengestelde balklagen en kap) van bouwdeel A zijn van essentieel belang voor de structuur van het gebouw en hebben een hoge monumentwaarde.

De schuifvensters hebben net als de vervangen kinderbinten en de meeste vloerafwerkingen een positieve monumentale waarde.

De verdiepingsvloer die bij het dichtzetten van de poort werd aangebracht is niet van belang voor de structuur van het gebouw en heeft een indifferente waarde. Ook de serre aan de voorgevel, de en suite deuren met inbouwkasten en de schouw op de eerste verdieping en de later aangebrachte enkele balklaag op de tweede verdieping hebben een indifferente waarde.

In een paar ruimtes zijn onder de balklagen hardboard en/of stuc plafonds aangebracht, deze hebben een indifferente waarde, net als de meeste wandafwerkingen. Ook de betonpannen op het dak hebben een indifferente monumentwaarde.

De gevels en hoofdstructuur (buitenmuur, balklagen en kap) van bouwdeel B zijn van belang voor de historische ontwikkeling van het gebouw en hebben een positieve monumentwaarde.

De interne indeling en afwerkingen hebben een indifferente monumentwaarde.

1.3 Samenvatting advies

De volgende vervolgonderzoeken worden aanbevolen:

- een contextuele waardestelling;
- archeologische onderzoek;
- archiefonderzoek;
- dendrochronologische onderzoek;
- nader onderzoek van de kapconstructie van bouwdeel A;
- destructief onderzoek in verband met de luikspionningen in de achtergevel (links onder);
- nader onderzoek van de rechter zijgevel.

De volgende adviezen worden gegeven omtrent de toekomst van huis Rijswijk:

- archeologisch onderzoek wanneer er grondwerkzaamheden plaats vinden;
- bouwhistorische begeleiding bij sloop- of verbouwwerkzaamheden;
- de hoofdstructuur van bouwdeel A en B herkenbaar behouden.

Bouwgeschiedenis

2.1 Stedenbouwkundige ontstaansgeschiedenis

Huis Rijswijk ligt in het oosten van Nederland, iets ten zuiden van het dorp Groessen in de Liemers.

In een dijkbrief van de Liemers uit 1328 wordt Rijswijk voor het eerst genoemd, samen met de 25 andere hoven (Harenberg, 2013). Het Huis Rijswijk uit deze dijkbrief is wat betreft locatie waarschijnlijk wel het huidige Huis Rijswijk, maar wat betreft gebouw niet. Het oudste deel van het huidige Huis Rijswijk stamt vermoedelijk uit de tweede helft van de 16de eeuw (zie volgende paragraaf). Waarschijnlijk stond er op het terrein eerder een ander pand, dat ook Rijswijk heette. Waar dit pand stond en hoe het er uit zag is niet bekend.

De oudste bekende kaart waar Huis Rijswijk duidelijk op staat aangegeven is een kaart uit *De Lymers ambt carten* van 1733-1734 (Gelders Archief) (afb. 6). Deze kaart vertoont veel overeenkomsten met een iets gedetailleerdere kaart van onbekende datum uit het boek *Kastelen in Gelderland* (Vredenberg, 2013) (afb. 7). De bebouwde vlakken zijn bij het optekenen van de kadastrale minuut tussen 1811 en 1832 nog nagenoeg hetzelfde (afb. 8).

Het gaat in deze periode om een complex van gebouwen omringd door een gracht. De entree tot het complex wordt gevormd door een brug die in het zuiden tussen twee gebouwen ligt. Links van de toegang ligt het meest bebouwde deel. Deze bebouwing volgt de gracht en loopt door tot halverwege de noordkant van het complex. Direct rechts van de toegang bevindt zich een gebouw met een klein grondoppervlak en aan de uiterst rechtse kant van het complex bevindt zich nog een gebouw.

Buiten het complex liggen in het zuiden vooral

boomgaarden en weilanden. Ten noorden loopt een weg recht op het complex af en buigt bij de gracht af naar het oosten (rechts). Wat hier verder voor gronden liggen is op de kaarten niet aangegeven.

De situatie die op deze kaarten wordt afgebeeld komt in hoofdlijnen overeen met de tekeningen van Jan de Beijer uit 1742 (afb. 9 en 10). Het is niet zeker hoe betrouwbaar deze tekeningen zijn. De details zullen waarschijnlijk niet allemaal kloppen en het perspectief zal ook niet geheel waarheidsgetrouw zijn, maar de tekeningen geven wel een indruk van de aanwezige bouwmassa in de 18e eeuw.

Het is niet duidelijk wanneer de gracht precies wordt gedempt. Harenberg (2013) schrijft dat dit in de 19e eeuw gebeurt. Dit is aannemelijk gezien het feit dat de gracht niet meer staat aangegeven op een kaart uit 1906 (afb. 12).

Mogelijk ontstaat door het dempen van de gracht een extra toegang vanuit het noorden. De toegangsweg vanuit het zuiden blijft echter ook nog lange tijd bestaan. Tussen 1921 en 1932 verdwijnt deze weg en is het complex alleen nog bereikbaar vanuit het noordoosten (afb. 13). In de huidige situatie zijn alleen de twee hogere bouwdelen van de tekeningen uit de 18e eeuw nog aanwezig (afb. 11, roze). De in de 19e en 20e eeuw toegevoegde gebouwen staan op de plaats waar in de 18e eeuw ook gebouwen stonden (afb. 11, blauw). Daarnaast zijn de twee gebouwen aan de rechterkant verdwenen en daarvoor in de plaats zijn diverse schuren neergezet.

Huis Rijswijk ligt in een groen en relatief open landschap. Sinds 2007 doorsnijdt de Betuwelijn dit landschap vlak langs Huis Rijswijk.

Afb. 6: Kaart 1733-1734, met gracht en toegang uit het zuiden

Afb. 9: Tekening 1742 door Jan de Beijer, vanuit het noordoosten

Afb. 12: Kaart 1906, zonder gracht, met toegang uit het noorden

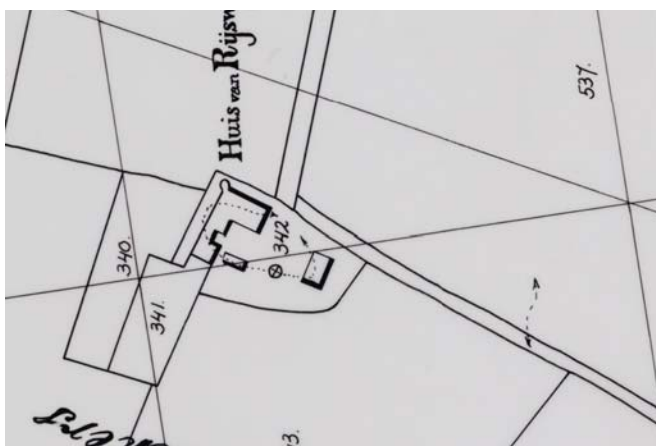
Afb. 7: Kaart van onbekende datum (Vredenberg, 2013)

Afb. 10: Tekening 1742 door Jan de Beijer, vanuit het zuidoosten

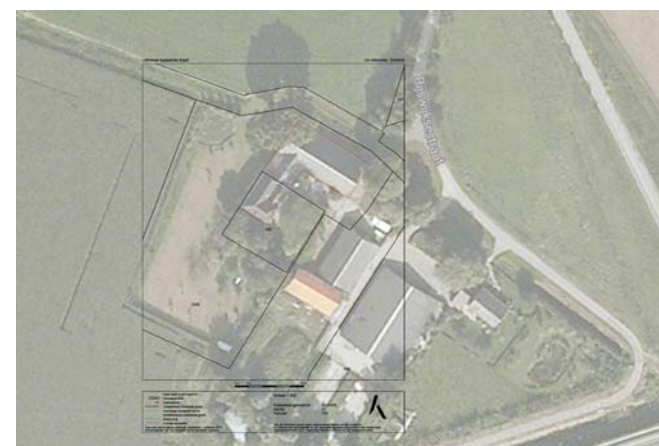
Afb. 13: Kaart 1932, de toegang vanuit het zuiden is verdwenen

Afb. 8: Kadastrale Minuut 1811-1832

Afb. 11: Kadastrale Minuut 1811-1832 over een luchtfoto, roze is het hoge gebouw van de tekeningen uit 1742, blauw is latere bebouwing

Afb. 14: Kadastrale kaart 2014 over een luchtfoto

2.2 Bouwgeschiedenis

Fase 0: XVIB - Bouw A1, A2 en A3

Datering

Het oudste deel van het huidige Huis Rijswijk bestaat uit een L-vormig gebouw dat vermoedelijk in de tweede helft van de 16de eeuw werd gebouwd. Deze datering komt voort uit de combinatie van dateringen van verschillende onderdelen van het gebouw.

Het metselwerk is (zowel buiten als binnen) overal gelijk. Het gaat om metselwerk in kruisverband met voegen voorzien van een dagstreep en hoekverbanden met klezoren. Dit soort metselwerk komt vanaf het begin van de 16e eeuw voor.

De samengestelde balklagen komen vooral vanaf de 15e eeuw voor, tot ze halverwege de 17e eeuw worden verdreven door de enkele balklaag. De sleutelstukken zijn overwegend ojiefvormig. In Gelderland komen deze sleutelstukken vooral tussen het derde kwart van de 16e eeuw en het begin van de 17e eeuw voor.

Tot slot zijn in de kap verschillende soorten telmerken te vinden: gesneden, gezaagd en gehakt. In het midden van de 16e eeuw kwamen al deze methoden voor.

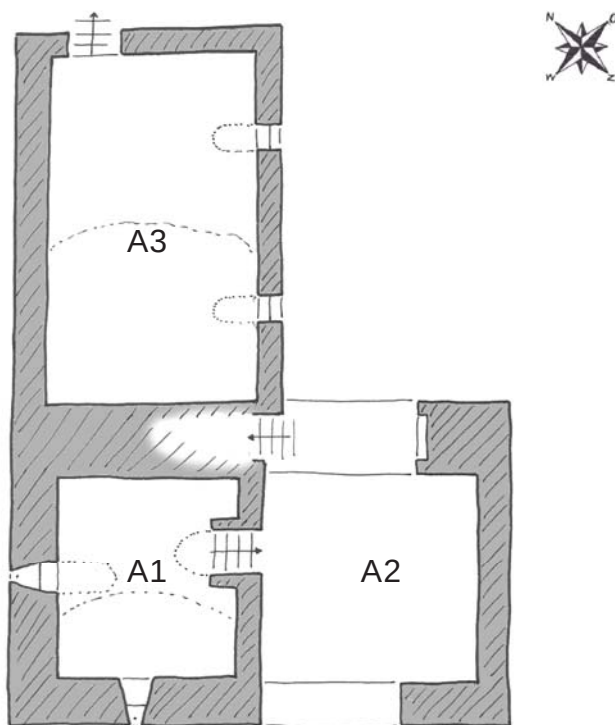
Beschrijving

Het L-vormige gebouw bestaat uit twee volumes. De voet van de L (A1 en A2) en de vleugel die hier haaks op staat (A3). De voet van de L is bij de bouw vermoedelijk vier bouwlagen hoog en heeft een schilddak. De vleugel

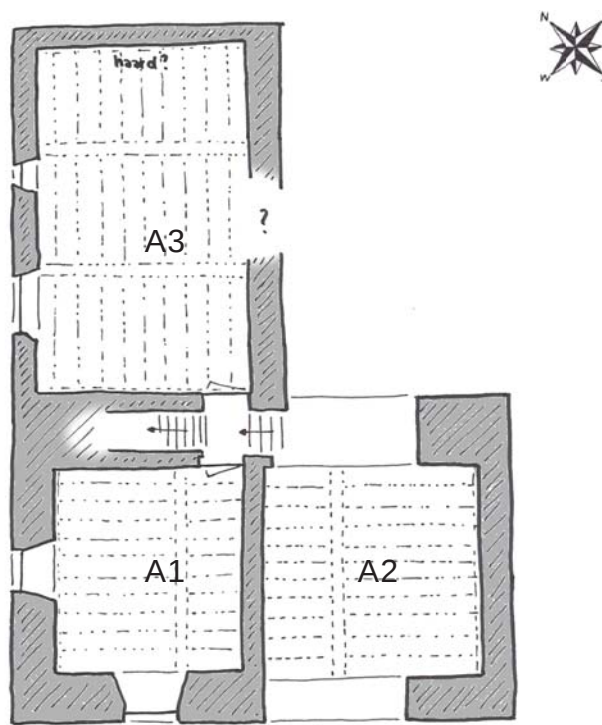
heeft drie bouwlagen en een zadeldak.

De begane grond bestaat uit twee kelders en een toegangspoort tot het complex. De met baksteen overwelfde kelders zijn van elkaar gescheiden door een dikke muur en hebben beide een eigen ingang. De trap naar de verdiepingen bevindt zich in de dikke muur en is toegankelijk vanuit de poort.

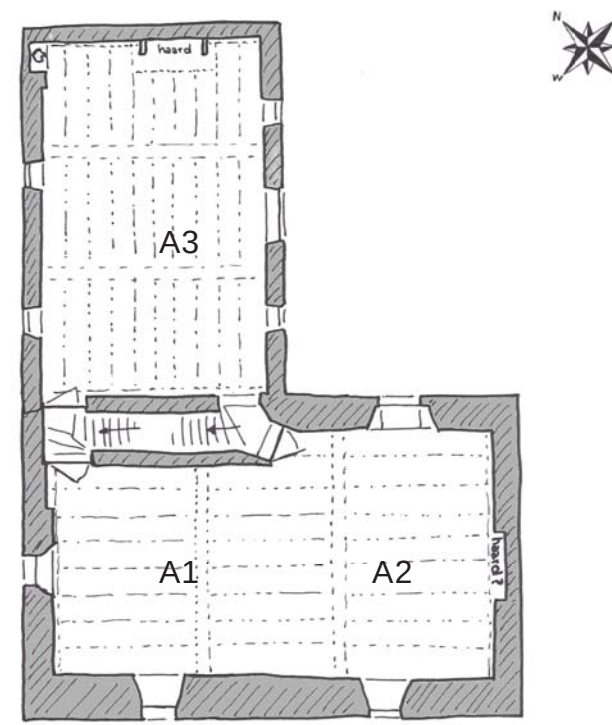
Op de eerste verdieping bevinden zich links een vierkante kamer (A1) en rechts een rechthoekige zaal (A3). Het is niet duidelijk hoe deze zaal er precies uitziet. Er is vermoedelijk een samengestelde balklaag aanwezig. Mogelijk is er een haard tegen de achterwand (net als op de tweede verdieping) en zullen er één of meer vensters in de rechter wand zitten. Dit blijft echter onduidelijk,

Afb. 15: Fase 0: kelder en begane grond

Afb. 16: Fase 0: eerste verdieping

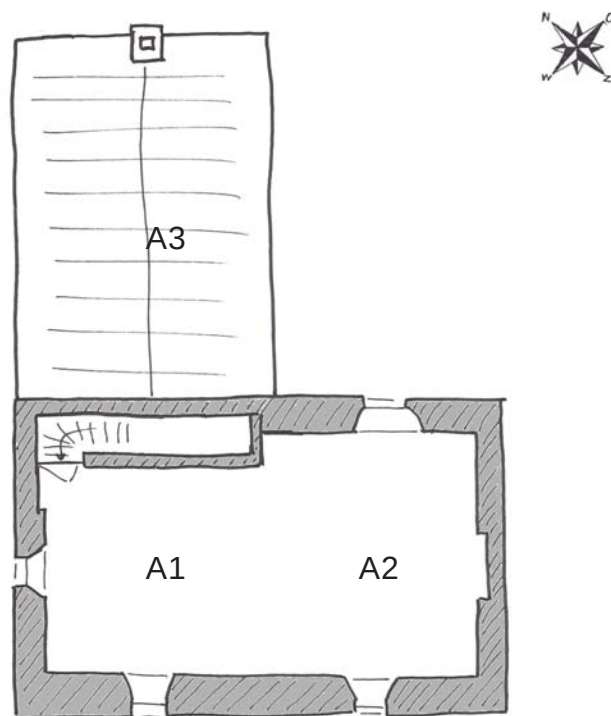

Afb. 17: Fase 0: tweede verdieping

omdat er van deze onderdelen geen bouwsporen bewaard zijn gebleven.

Van de vensters in de rechter wand zijn wel sporen terug te vinden rond de huidige vensters in deze gevel. Het is echter niet duidelijk hoe dit precies is geweest, zie kader. De poort is twee bouwlagen hoog. Het plafond bestaat uit een samengestelde balklaag voorzien van sleutelstukken met een hangend peerkraalmotief. De rest van de sleutelstukken in het gebouw zijn ojiefvormig. Mogelijk krijgt de poort andere sleutelstukken in verband met zijn representatieve functie.

Op de tweede verdieping zijn twee rechthoekige zalen aanwezig. De rechter zaal (A3) is voorzien van een haard tegen de achterwand, hiervan zijn sporen als

Afb. 18: Fase 0: mogelijke derde verdieping

een raveling gevonden. In de hoek links achter is een gemakje (nog altijd aanwezig).

De derde verdieping is niet meer aanwezig. Er leidt echter een korte stenen trap naar de zolder, dit is opmerkelijk. Mogelijk is deze trap aanvankelijk langer (zie bouwfase 3) en leidt hij naar de derde verdieping. Jan de Beijer tekent in 1742 ook een derde verdieping op dit deel van het gebouw. Hoe de derde verdieping er uit ziet is niet te zeggen.

De gevels zijn opgetrokken in metselwerk in kruisverband met een voeg met dagstreep en klezoor hoekverbanden. De gevels bevatten kruis- en kloostervensters met ontlastingsbogen erboven.

Afb. 19: Tekening Jan de Beijer (1742), met mogelijk de oorspronkelijke bouwmassa's

Overweging

Het is niet duidelijk hoe de kelder/begane grond en eerste verdieping van de vleugel er aanvankelijk uitzagen. De bouwsporen die in de gevel zijn aangetroffen stroken niet met de huidige situatie en laten zich niet makkelijk lezen.

In de gevel zijn onder de ramen luikspinningen en hoekverbanden met klezoren aanwezig, vermoedelijk van een voormalig klooster- en kruisvenster. Het metselwerk waarmee deze vensters dichtgezet zijn komt echter overeen met het overige metselwerk (zie afb. 51 op pagina 25).

Deze vensters zouden ter hoogte van het huidige stenen keldergewelf zitten. Het is vreemd om zonder reden luikspinningen in een vlak te metselen. Maar het is ook niet erg waarschijnlijk dat het stenen gewelf later is aangebracht, aangezien het metselwerk van het gewelf hetzelfde is als de rest van het metselwerk.

Mogelijk wordt tijdens de bouw al besloten om de indeling toch anders te maken en worden de geplande vensters weer dichtgemetseld om het gewelf van de kelder mogelijk te maken.

Langs de huidige vensters zijn een aantal duimblokken te zien en de aanzet van een ontlastingsboog, die daarna achter pleisterwerk verdwijnt. Mogelijk hebben er twee verschillende vensters gezeten, of de duimblokken zijn bij het plaatsen van de huidige vensters verplaatst. Er zijn te weinig sporen om hier conclusies uit te trekken.

Fase 1: XVIII - Dicht maken poort

Datering

De toegangspoort tot het complex is vermoedelijk in de eerste helft van de 17e eeuw dicht gemaakt. Na het dichtmaken van de poort kan een extra verdiepingvloer worden aangebracht. De vloer bestaat uit een samengestelde balklaag. Deze constructie komt tot ongeveer het midden van de 17e eeuw voor.

Beschrijving

Door het dichtzetten van de poort is er een andere toegang tot het complex nodig. Naast de poort komt een brug die de toegang tot het complex vormt.

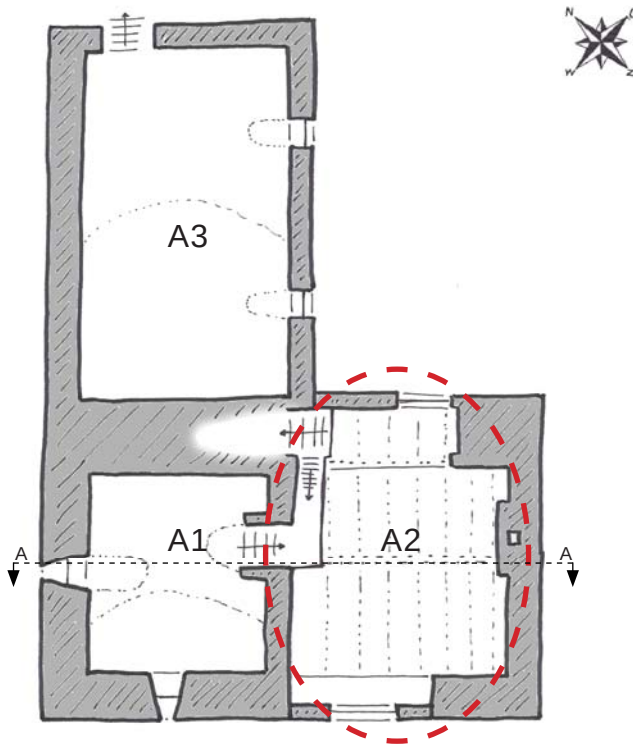
Op de begane grond ontstaat een extra vertrek. De entree, die zich voorheen in de poort bevond, wordt

in de noordelijke gevel van de dichtgezette poort geplaatst. In de zuidelijke gevel wordt een venster aangebracht om het vertrek van licht te voorzien. De trap naar de verdiepingen en de keldertrap worden afgetimmerd. Tegen de oostelijke wand wordt een haard aangebracht.

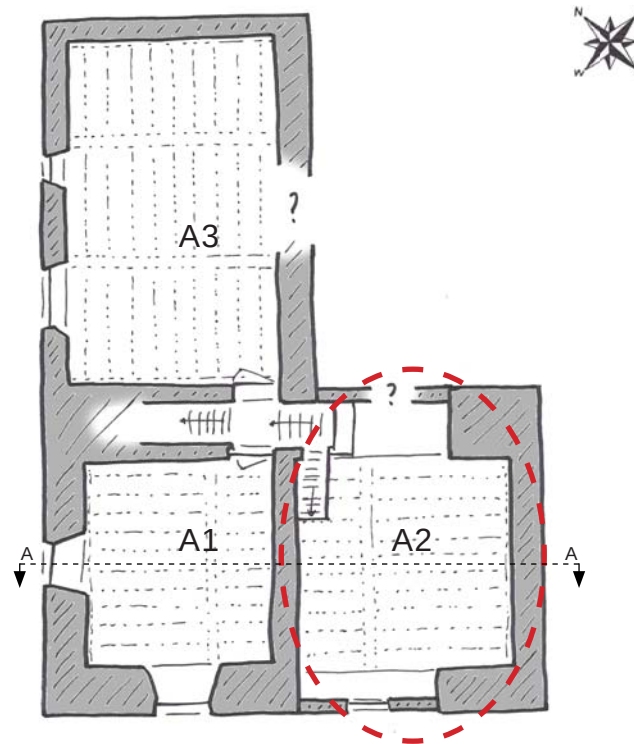
Er wordt een samengestelde balklaag aangebracht die de hoge ruimte in de poort opdeelt in twee verdiepingen. In de aftimmering van de al aanwezige trappen wordt een extra trap aangebracht die naar de nieuwe verdieping leidt. De betimmering om de trap loopt door op deze nieuwe verdieping.

Deze nieuwe verdieping ligt hoger dan de eerste verdiepingvloer van het naast gelegen vertrek en is

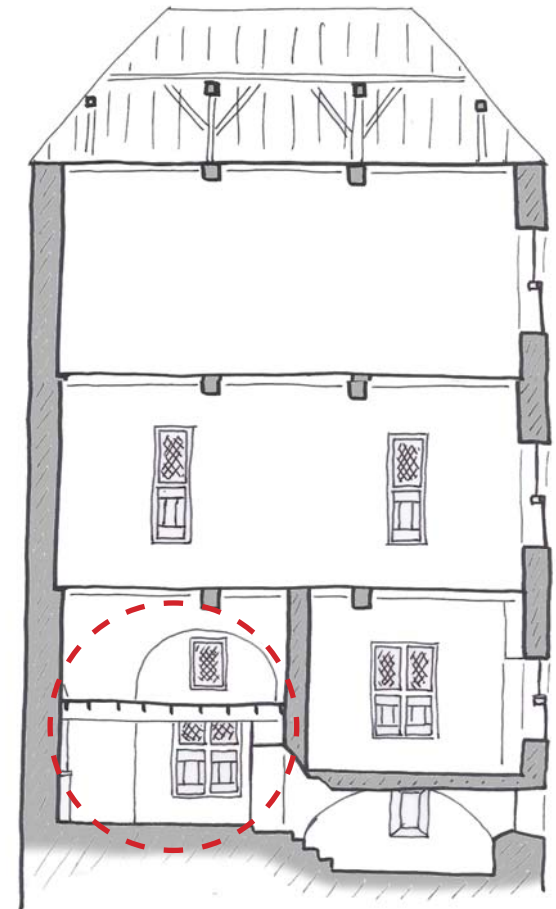
relatief laag. In de dunne wanden waarmee de poort is dichtgemaakt worden kleine vensters aangebracht.

Afb. 20: Fase 1: kelder en begane grond

Afb. 21: Fase 1: eerste verdieping

Afb. 22: Fase 1: doorsneden AA

Fase 2: (XVIIIa) - Bouw A4

Datering

Het is niet bekend wanneer bouwdeel A4 wordt gebouwd. Van dit bouwdeel is alleen de zuidwestelijke bouwmuur nog aanwezig (en mogelijk de noordwestelijke). De zuidwestelijke muur is dusdanig in de rest van het gebouw verweven dat deze moeilijk te onderzoeken is.

Bouwdeel A4 is hoogstwaarschijnlijk later gebouwd dan bouwdeel A3, aangezien hier sprake is van een dubbele bouwmuur. Wanneer beide delen gelijktijdig gebouwd waren hadden ze vermoedelijk een gemeenschappelijke bouwmuur gehad.

Op de tekeningen van Jan de Beijer uit 1742 is bouwdeel

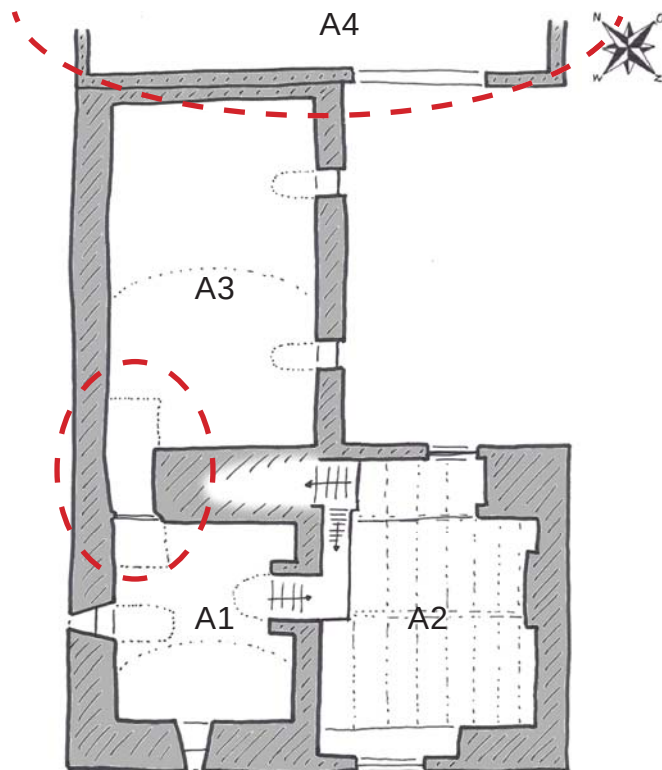
A4 te zien. Er vanuit gaande dat de bouwmassa's die Jan de Beijer heeft getekend er toen stonden, moet bouwdeel A4 vóór 1742 gebouwd zijn. Dit geeft een tijdsbestek tussen het einde van de 16e eeuw en 1742.

Bouwdeel A4 is een laag gebouw, met een grote kap. De nog aanwezige gevel bevat een hoge doorgang met boog. Mogelijk was dit bouwdeel een boerenschuur (met baanderdeuren). Huis Rijswijk werd vanaf 1730 verpacht als boerderij (Harenberg, 2013). Dit geeft een mogelijke datering in het begin van de 18e eeuw.

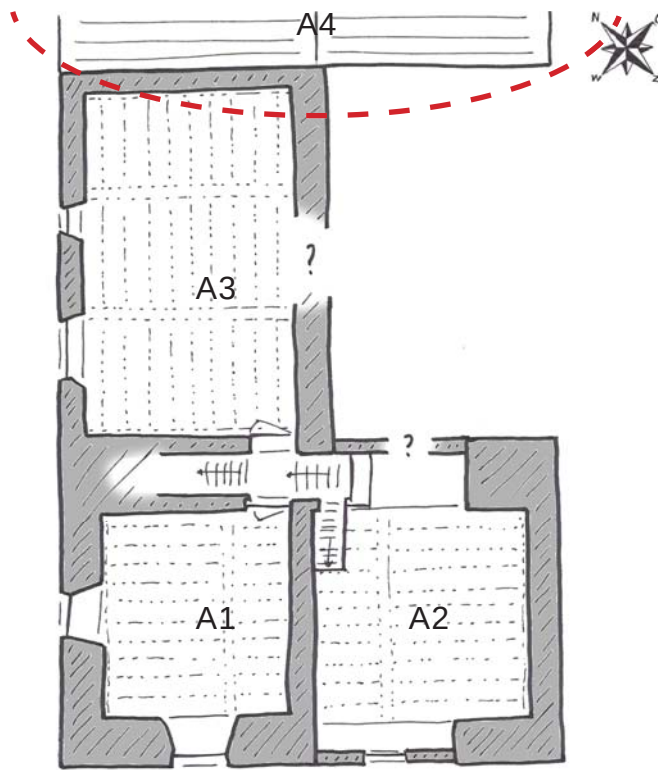
Beschrijving

Bouwdeel A4 wordt tegen bouwdeel A3 aangebouwd. Hierdoor wordt de toegang van de kelder onder A3

versperd. Vermoedelijk worden beide kelders op dit moment met elkaar verbonden door een gangetje langs de westelijke muur. Verder heeft de bouw van bouwdeel A4 geen consequenties voor het L-vormige gebouw.

Afb. 23: Fase 2: kelder en begane grond

Afb. 24: Fase 2: eerste verdieping

Afb. 25: Tekening van Jan de Beijer (1742)

Afb. 26: Tekening van Jan de Beijer (1742)

Fase 3: XIXd - Dak verlagen, bouw B (en C, slopen A4) en vervangen vensters

Datering

Eind 19e eeuw wordt er veel veranderd aan het gebouw. Ten eerste wordt bouwdeel B gebouwd. Bouwdeel B wordt opgetrokken in machinaal geproduceerde bakstenen, die voorkomen vanaf het einde van de 19e eeuw. Ook de vensters in dit bouwdeel worden toegepast aan het einde van de 19e eeuw.

Ten tweede wordt het gehele dak van de bouwdelen A1 t/m A3 verlaagd, aangepast en gelijkgetrokken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een nokruiter en spijkers met een raster in de kop, deze elementen komen voor vanaf

het einde van de 19e eeuw.

De derde verandering die mogelijk ook in deze periode plaatsvindt is het grotendeels slopen van bouwdeel A4 ten behoeve van de bouw van bouwdeel C. De hier toegepaste materialen sluiten aan bij bouwdeel B en stammen vermoedelijk uit dezelfde periode.

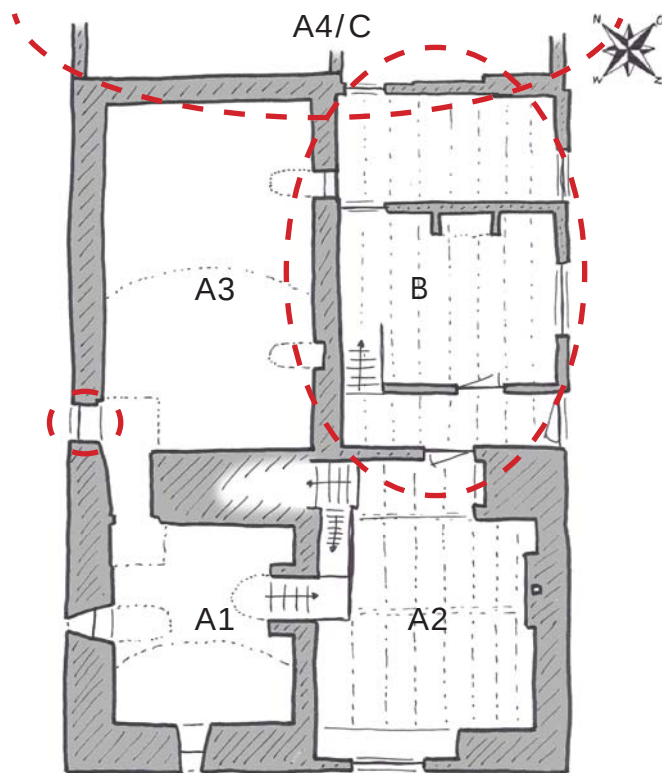
Het vierde is de vervanging van de vensters. Mogelijk is het gebouw in deze tijd nog voorzien van kruis- en kloostervensters. Deze worden vervangen door houten schuifvensters. Er is een grote variatie aan vensters aanwezig die allemaal voorkomen tussen 1800 en 1860.

Beschrijving

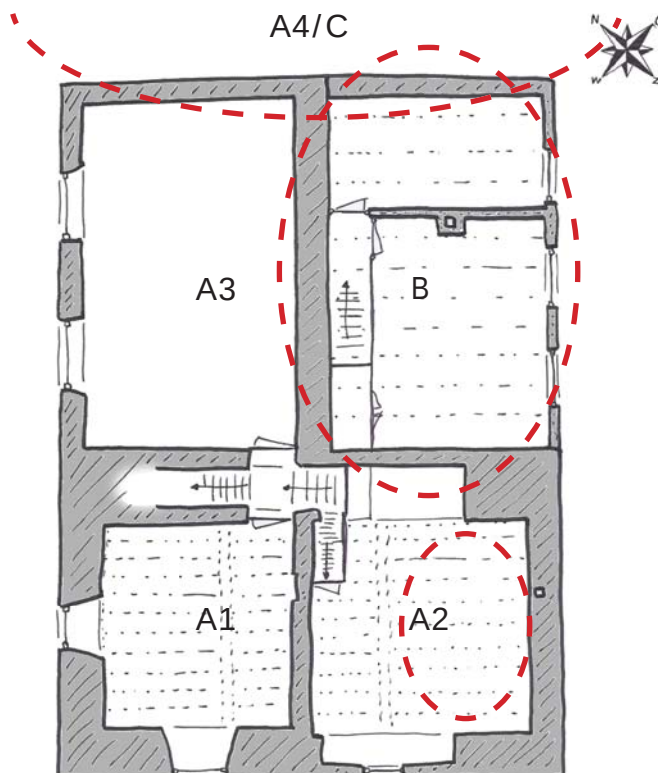
Bouwdeel B wordt als het ware tussen de bouwdelen van A gebouwd. Dit deel bestaat uit twee bouwlagen met een zadeldak.

Op de begane grond is links de voordeur met daarachter een gang met de enige verbinding tussen bouwdeel A(2) en B. Aan het einde van de gang is een trap naar boven. Rechts van deze gang is een woonkamer met haard, daarachter bevindt zich een keuken. Op de eerste verdieping zijn twee kamers. De zolder is alleen toegankelijk via een voormalig venster op de tweede verdieping van bouwdeel A2.

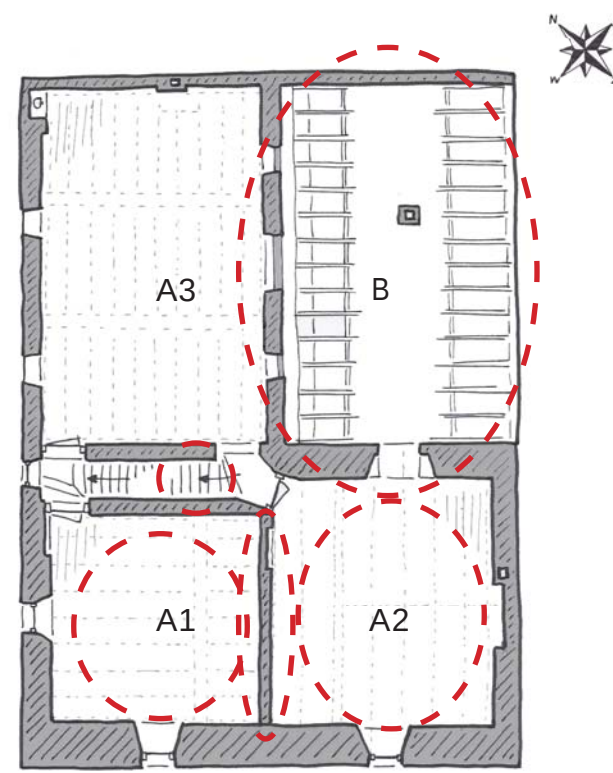
Door de bouw van bouwdeel B verliezen diverse vensters

Afb. 27: Fase 3: kelder en begane grond

Afb. 28: Fase 3: eerste verdieping

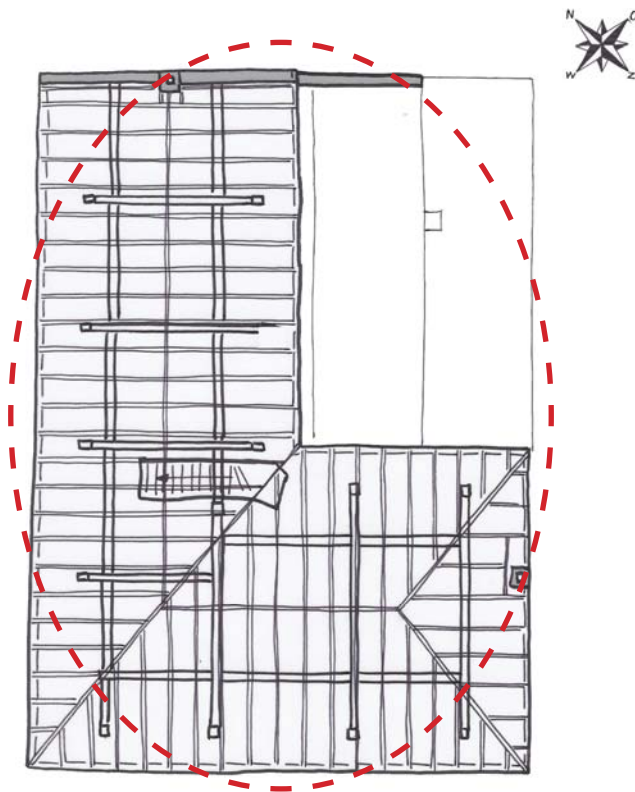

Afb. 29: Fase 3: tweede verdieping

in bouwdeel A hun functie. Ze worden dichtgemetseld. Hierdoor is er in de kelder onder A3 zo weinig licht, dat hier een extra venster wordt toegevoegd.

Voor de bouw van bouwdeel B wordt de muur van bouwdeel A4 gebruikt. De hoge doorgang met boog wordt dichtgemetseld en de muur moet een stukje opgemetseld worden (zie H3.3.2 rechter zijgevel).

Bij het verlagen van het dak worden enkele constructieve aanpassingen aan de dakconstructie gedaan (zie H3.4.3). De dakconstructie wordt minder stijl. De helling van de sporen wordt hierdoor aangepast en ze worden ingekort. De haanhouten worden verwijderd en de sporen worden tegen een nokruiter geplaatst. De

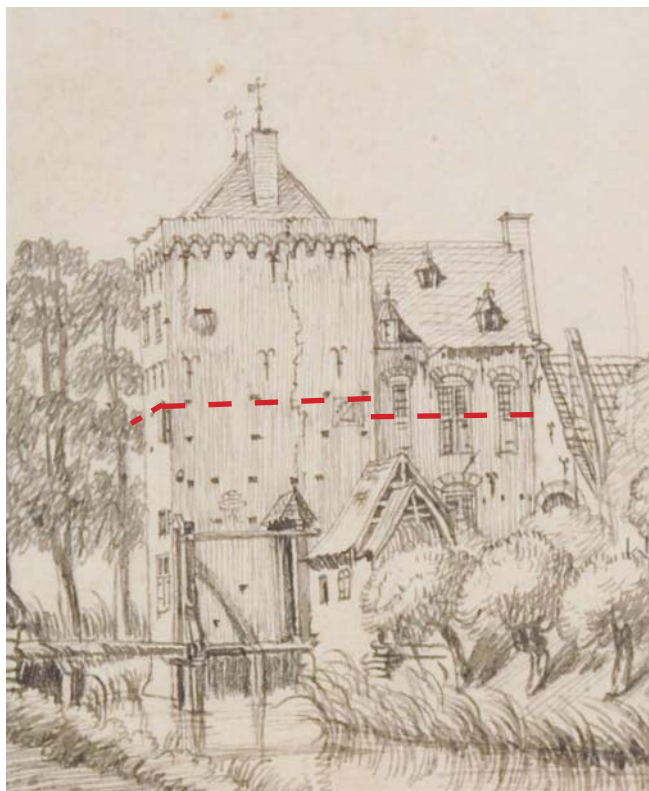

Afb. 30: Fase 3: kapconstructie

windschoren worden aan de fliering gespijkerd. Ook om het zadeldak op het schilddak te laten aansluiten zijn enkele aanpassingen nodig.

Het dak wordt een behoorlijk stuk verlaagd, zoals te zien is op afbeelding 31. Niet alleen de derde verdieping wordt in zijn geheel verwijderd ook een groot deel van de tweede verdieping verdwijnt. Van de kruis- en klooster vensters blijven alleen de onderste delen over. Het is niet bekend waarom deze verlaging plaats vindt. Mogelijk verkeert het gebouw in een dusdanig slechte staat, dat dit de beste/goedkoopste oplossing is.

Bij het verlagen van het dak worden ook de vloeren van de zolder, of derde verdieping verlaagd. Hierbij wordt

Afb. 31: Tekening Jan de Beijer (1742), met aangegeven tot waar het dak werd verlaagd

er in de ruimten A1 en A2 met balken geschoven. De strijk balken komen in de ruimte te liggen als moerbalken, waar de moerbalken blijven is onbekend. De ruimte wordt ook in tweeën gesplitst met een stenen wand die koud aansluit op de muur. In de westelijke ruimte worden de kinderbalken vervangen en in de nieuwe muur opgelegd. In de oostelijke ruimte komen geen kinderbinten, maar wordt een soort enkele balklaag aangebracht (zie H3.4).

Door het verlagen van de verdiepingshoogte wordt ook de trap naar de zolder (voorheen derde verdieping) korter. Voorheen eindigde deze vermoedelijk bij de buitenmuur, nu halverwege de zolder. Hierdoor loopt het schuine stenen plafond boven de trap op de tweede verdieping niet meer door, maar is hier een balklaag te zien (zie H3.5.5).

Mogelijk wordt in deze periode ook bouwdeel A4 gesloopt ten behoeve van de bouw van bouwdeel C. Het metselwerk sluit aan bij dat van bouwdeel B. Waarschijnlijk heeft deze verbouwing iets later plaatsgevonden dan de bouw van bouwdeel B, vanwege het gebruik van de muur van bouwdeel A4.

Ten slotte worden in deze periode vermoedelijk de kruis- en kloostervensters vervangen door schuifkozijnen. De grote variatie aan schuifkozijnen uit eenzelfde periode en de aanpassing van sommige vensteropeningen doet vermoeden dat hier sprake is van hergebruikte kozijnen (zie H3.5.3). Dit sluit aan bij de theorie dat er groot achterstallig onderhoud was en te weinig geld om dit te herstellen.

Fase 4: XX - Bouw D en kleine wijzigingen

In de 20e eeuw wordt er een grote schuur aan het complex gebouwd (RCE). Deze schuur wordt aan bouwdeel C vastgebouwd (dit deel staat niet op onderstaande schetsen, zie H3.1).

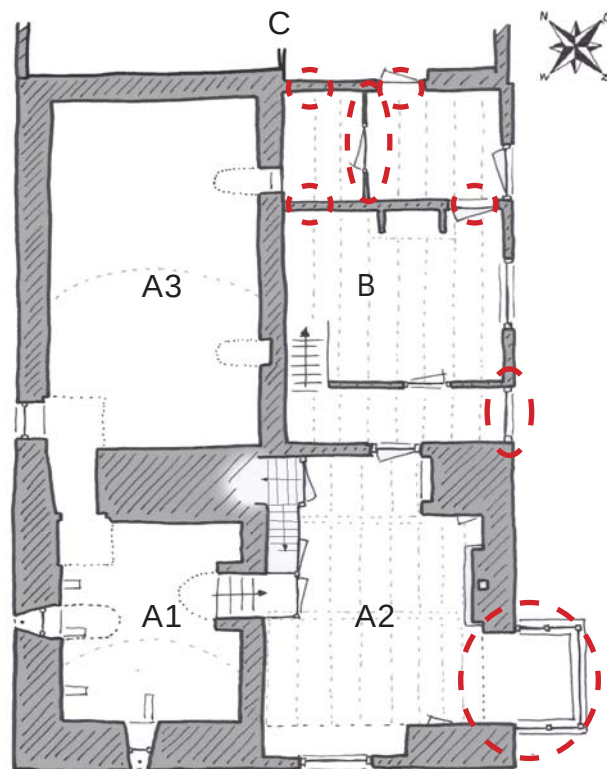
Daarnaast worden er diverse kleine wijzigingen aan het gebouw gedaan. In het interbellum wordt de eerste verdieping van bouwdeel A3 in tweeën gesplitst door een wand met inbouwkasten en dubbele schuifdeuren, waardoor er een kamer en suite ontstaat.

In de wederopbouw wordt er op de begane grond een serre aan bouwdeel A1 gebouwd. Op de eerste verdieping wordt een schouw met gaskachel in

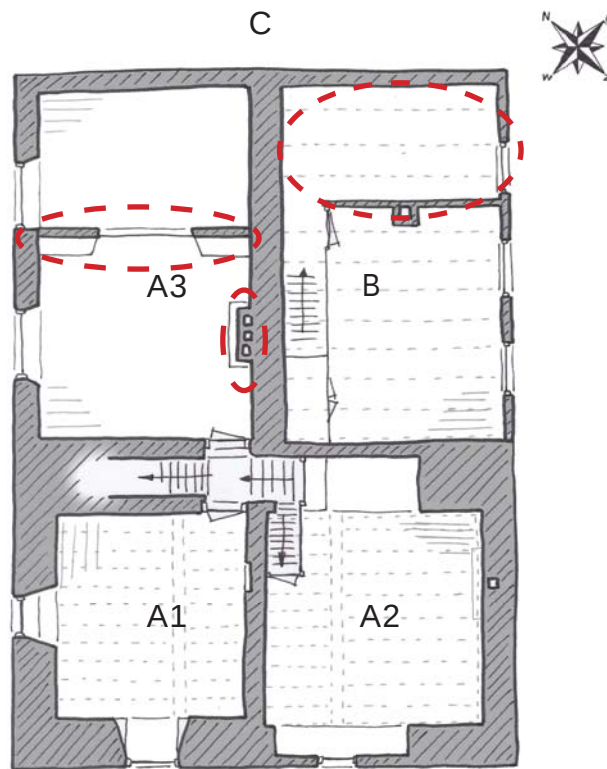
bouwdeel A3 geplaatst. Het rookkanaal van deze gaskachel is op de verdieping daarboven en op de zolder te zien.

Na 1967 zijn er in bouwdeel B nog enkele aanpassingen gedaan (Archief familie Buring-Dijkstra). De voordeur is verplaatst naar de voormalige keuken en op de plaats van de voordeur wordt een venster gemaakt. De voormalige woonkamer wordt ingericht als keuken. En de voormalige keuken wordt de entree, hierin wordt een ruimte afgescheiden voor een toilet. In deze hal worden de deuren verplaatst.

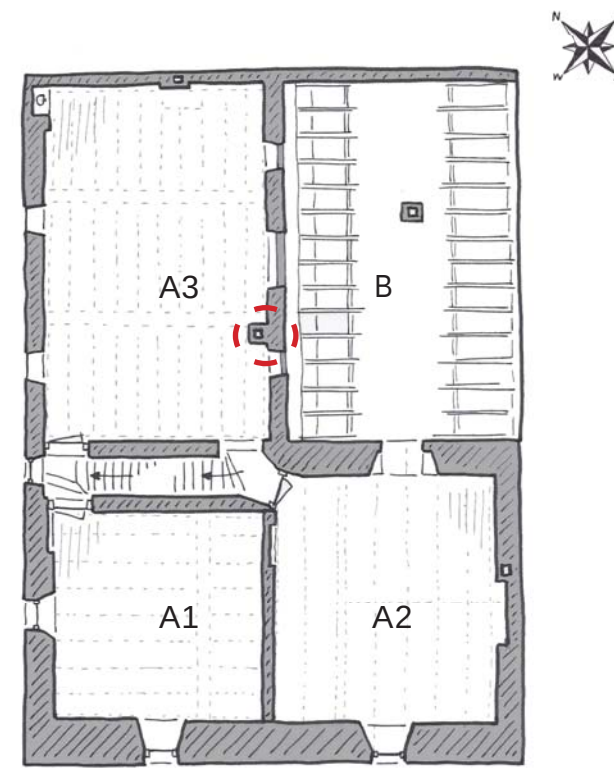
Het is onbekend wanneer er een badkamer op de eerste verdieping wordt gerealiseerd.

Afb. 32: Fase 4: kelder en begane grond

Afb. 33: Fase 4: eerste verdieping

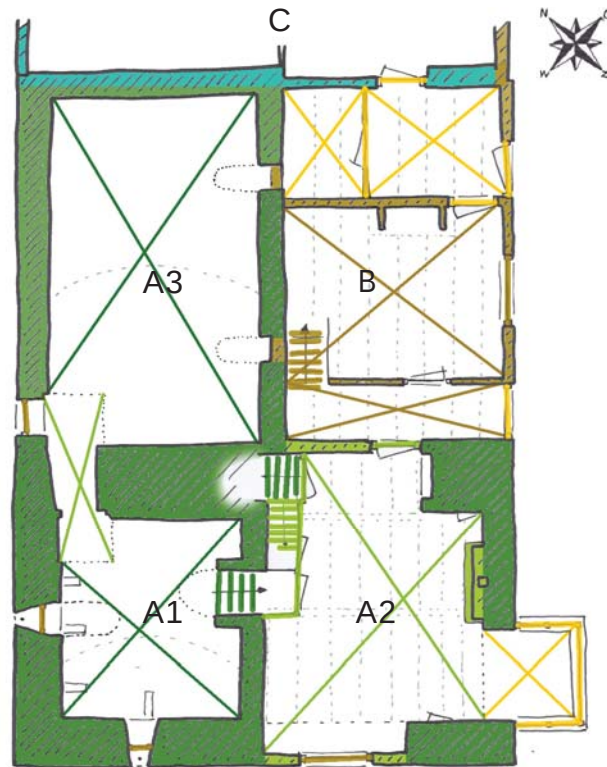
Afb. 34: Fase 4: tweede verdieping

Bouwfaseringstekeningen (huidige situatie)

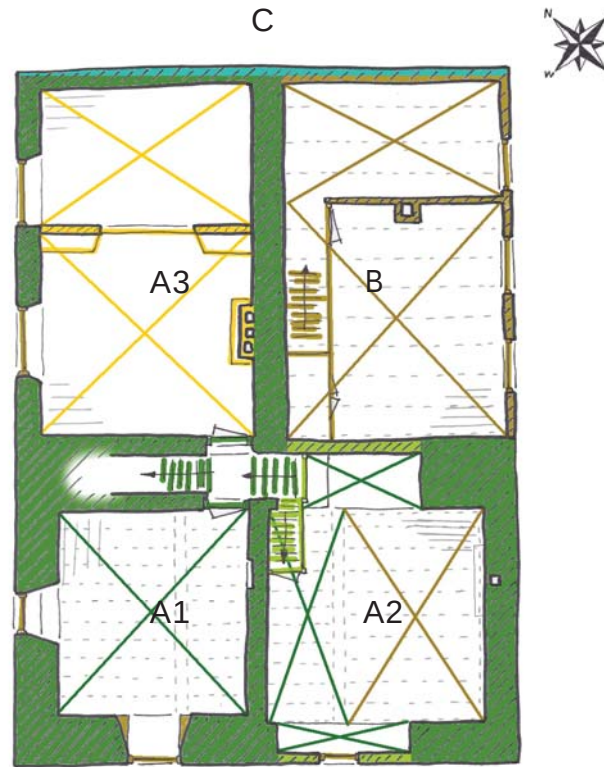
Hieronder zijn de huidige plattegronden van de drie verdiepingen te zien. In deze tekeningen is aangegeven uit welke tijd de verschillende onderdelen van het gebouw stammen.

Legenda:

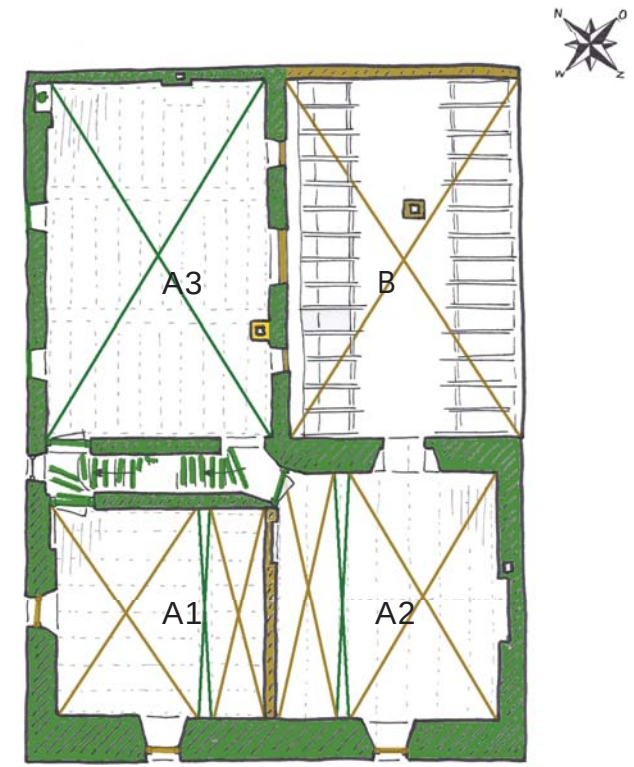
- fase 0: XVIb - Bouw A1, A2 en A3
- fase 1: XVIIa - Dicht maken poort
- fase 2: (XVIIIa) - Bouw A4
- fase 3: XIXd - Dak verlagen, bouw B (en C, slopen A4) en vervangen vensters
- fase 4: XX - Bouw D en kleine wijzigingen

Afb. 35: Bouwfasering: kelder en begane grond

Afb. 36: Bouwfasering: eerste verdieping

Afb. 37: Bouwfasering: tweede verdieping

H3

Bouwhistorische beschrijving

3.1 Inleiding

Voor de beschrijving van het gebouw wordt gebruik gemaakt van de indeling in bouwdelen, te weten:

deel A - het oudste, L- of U-vormige bouwdeel (dit bouwdeel is opgedeeld in subdelen die met de nummers 1 t/m 4 worden aangeduid);

deel B - de latere invulling van de L;

deel C - de aanbouw aan bouwdeel B;

deel D - de aanbouw aan bouwdeel C.

De bouwdelen C en D vallen buiten dit onderzoek en zullen niet beschreven worden.

Verder zullen de gevels als volgt aangeduid worden:

voorgevel (zuidoost);

linker zijgevel (noordwest);

achtergevel (noordoost);

rechter zijgevel (zuidwest).

Bij het beschrijven van de ruimten wordt de volgende nummering aangehouden, bijvoorbeeld A-0-1:

A = bouwdeel (hier: A)

0 = verdieping (hier: begane grond / kelder)

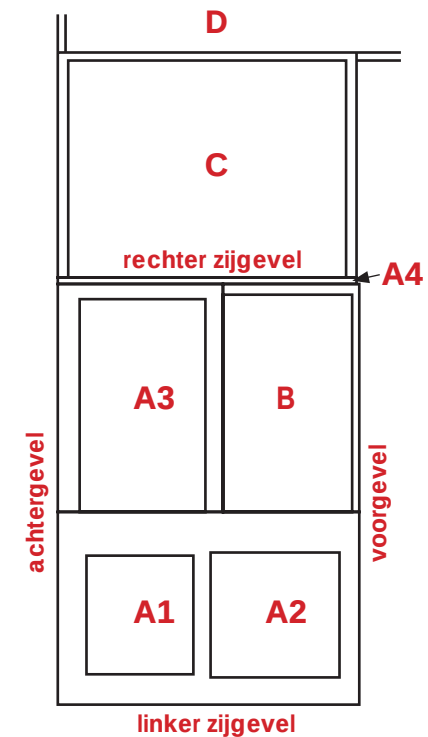
1 = ruimte / deel (hier: 1).

3.2 Stedenbouwkundige situatie en context

Kasteel Rijswijk ligt net buiten het plaatsje Groessen in de gemeente Duiven. Het ligt aan de Rijswijksestraat in een landelijke omgeving langs de Betuwelijn.

Het kavel wordt aan de noordkant begrenst door een sloot en een vijver. De enige toegang bevindt zich aan de noordoostkant. De rest van het terrein wordt begrenst door hoge struiken en bomen. De gebouwen staan in de noordoostelijke hoek van het kavel.

Oostelijk grenst het kavel aan een kavel met verschillende schuren en een woning erop. Aan alle andere zijden van het kavel ligt gras- en landbouwgrond.

Afb. 38: Bouwdelen van Huis Rijswijk

Afb. 39: Kadasterkaart Huis Rijswijk, met luchtfoto eronder

Afb. 41: Groessen en omgeving

Afb. 40: Luchtfoto van Huis Rijswijk

Afb. 42: Luchtfoto van Huis Rijswijk met een analyse van het kavel

Afb. 43: De omgeving van Huis Rijswijk

3.3 Extérieur

3.3.1 Bouwmassa

- Bouwdeel A bestaat uit een L-vormig gebouw met drie bouwlagen en een kap. In dit bouwdeel is sprake van een splitlevel, vanwege de half verdiepte kelder onder de delen A1 en A3, terwijl A2 geen kelder heeft. Op de tweede verdieping is dit niveauverschil gelijkgetrokken. Het bouwdeel heeft een schilddak met een puntgevel aan het uiteinde van bouwdeel A3. Tegen deze rechter zijgevel staat nog een muur die onderdeel van bouwdeel A4 is geweest. Mogelijk staat ook de achtergevel van dit bouwdeel er nog, nu als achtergevel van bouwdeel C.
- Bouwdeel B heeft een rechthoekige vorm en is als het ware in de kom geschoven die binnen bouwdeel A is ontstaan. Het bestaat uit twee bouwlagen met een zadeldak.
- Bouwdeel C ligt in het verlengde van bouwdeel B (aan de andere kant van de bouwmuur van deel A4), is bijna vierkant van vorm en bestaat uit één bouwlaag. Het bouwdeel heeft een stijl zadeldak dat in het zadeldak van bouwdeel D steekt, dat hier haaks op staat. Bouwdeel D is rechthoekig en bestaat uit één bouwlaag. De bouwdelen C en D vallen buiten dit onderzoek.

3.3.2 Gevels

Eerst zal een aantal gegevens vermeld worden die (tenzij anders aangegeven) voor alle gevels gelden. Alle kozijnen zijn van hout en bevatten enkel glas. Het metselwerk van bouwdeel A is geheel in kruisverband uitgevoerd. De platvolle voeg is voorzien van een dagstreep (die niet overal meer zichtbaar is). Het formaat van de bakstenen is 250-270 x 110-135 x 50-65 mm met een tienlagenmaat van ca. 700 mm.

- De zuidoost gevel is (tegenwoordig) de voorgevel van het pand.

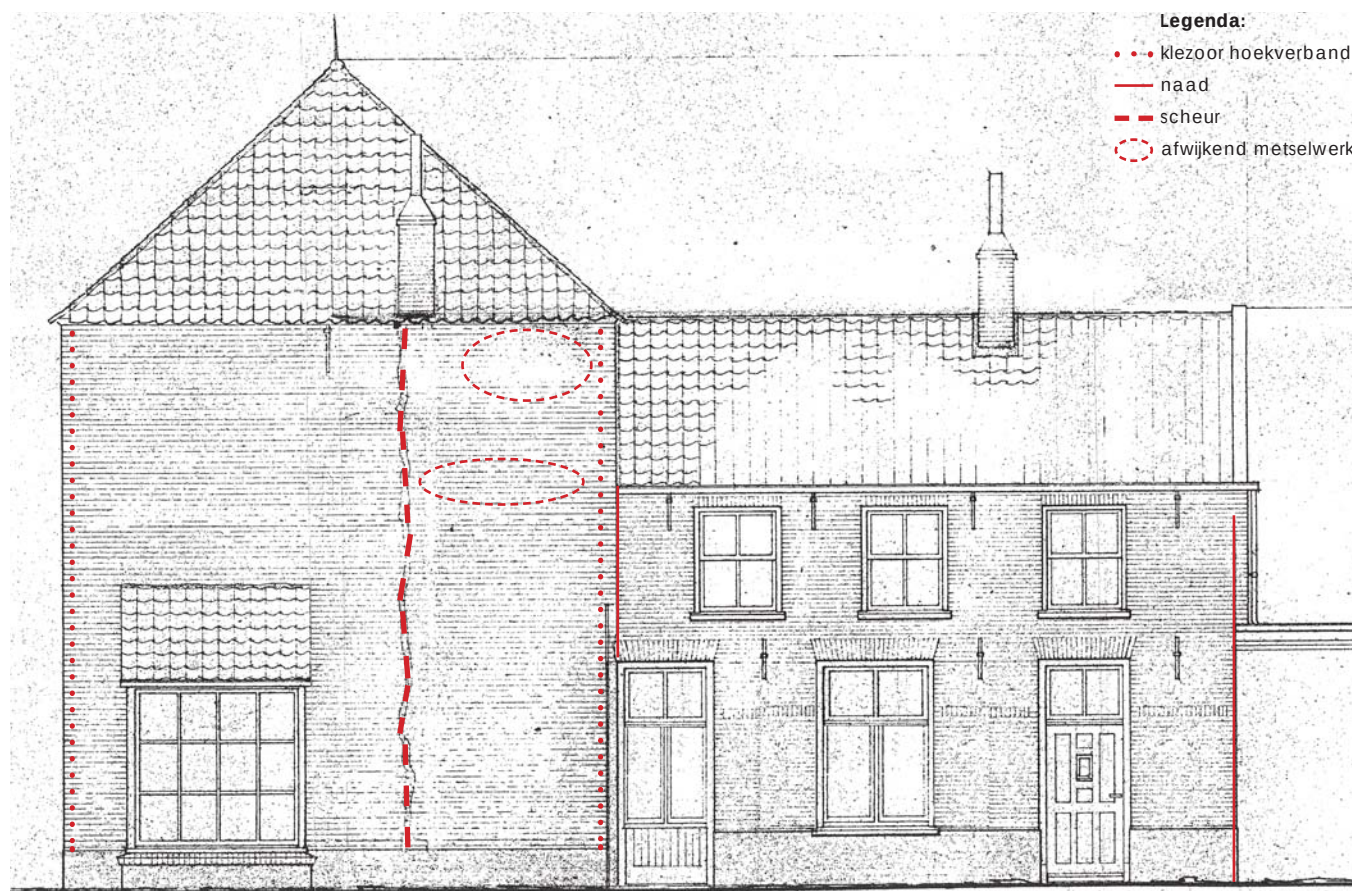
Bouwdeel A bevindt zich helemaal links. Het is een blinde gevel, op een serre links onder na. Dit bouwdeel bevat drie lagen en heeft een schilddak gedekt met betonpannen.

Het metselwerk bevat een hoekverband met klezoren in de koppenlaag en een kop in strekkenlaag. De gevel is voorzien van een plint van pleisterwerk.

In het midden van de gevel is net onder de dakgoot

de onderkant van een gevelanker te zien. Iets rechts hiervan staat op het dak een schoorsteen (dicht bij de buitenmuur), onder deze schoorsteen is in de muur een diepe scheur te zien die tot de plint doorloopt. In het metselwerk zijn her en der meer beschadigingen en reparaties zichtbaar.

De serre is uit metselwerk in halfsteensverband opgetrokken en sluit koud aan op de gevel. Het schuine dak is gedekt met betonpannen. De serre heeft kunststof kozijnen en dubbelglas.

Afb. 44: Zuidoost gevel, bouwdelen A en B (1:100)

Bouwdeel B sluit koud aan op bouwdeel A. Het heeft twee bouwlagen en een zadeldak gedekt met (oud) Hollandse pannen. De gevel is opgetrokken uit metselwerk van machinaal geproduceerde bakstenen in kruisverband. De gevel is voorzien van een gepleisterde plint.

De begane grond is hoger dan de verdieping en heeft drie openingen. De deur en twee vensters zijn niet symmetrisch in de gevel geplaatst. Het linker venster (met daaronder hout in plaats van metselwerk) bevindt zich tegen de rand van dit geveldeel. Rechts van dit raam zijn op gelijke afstanden een raam en een deur te zien.

De vensters bevatten bovenlichten met hanenkammen erboven. Ter hoogte van het kalf van de kozijnen is een rollaag in het metselwerk opgenomen. Tussen de openingen en rechts van de rechter deur zijn eenvoudige gevelankers te zien.

De verdieping heeft drie gelijke 4-ruits schuifvensters (2x1+2x1) met rollagen erboven. Het rechter raam zit boven de rechter deur. De andere ramen zijn niet uitgelijnd boven de openingen van de begane grond. Vlak onder de dakgoot bevinden zich vier eenvoudige gevelankers.

Afb. 45: Zuidoost gevel, bouwdeel A

Afb. 46: Zuidoost gevel, bouwdeel B

Interpretatie

De serre is vermoedelijk in de 20e eeuw tegen deze gevel gebouwd (bouwphase 4). De serre is opgetrokken uit halfsteens metselwerk, sluit koud aan op de rest van de gevel en heeft kunststof kozijnen.

Bouwdeel B is aan het einde van de 19e eeuw tegen bouwdeel A gebouwd, dit is onder andere te zien aan de machinaal geproduceerde bakstenen (bouwphase 3).

Het linker venster op de begane grond van bouwdeel B is oorspronkelijk een deur geweest. Het bevindt zich tegen de rand van dit geveldeel. Achter deze voormalige voordeur zit namelijk de gang die langs de voormalige buitenmuur van bouwdeel A2 is gebouwd.

- De linker zijgevel bestaat alleen uit bouwdeel A, bestaande uit drie bouwlagen en een met betonpannen gedekte kap. Het metselwerk heeft hoekverbanden met klezoren in de koppenlaag en een kop in strekkenlaag.

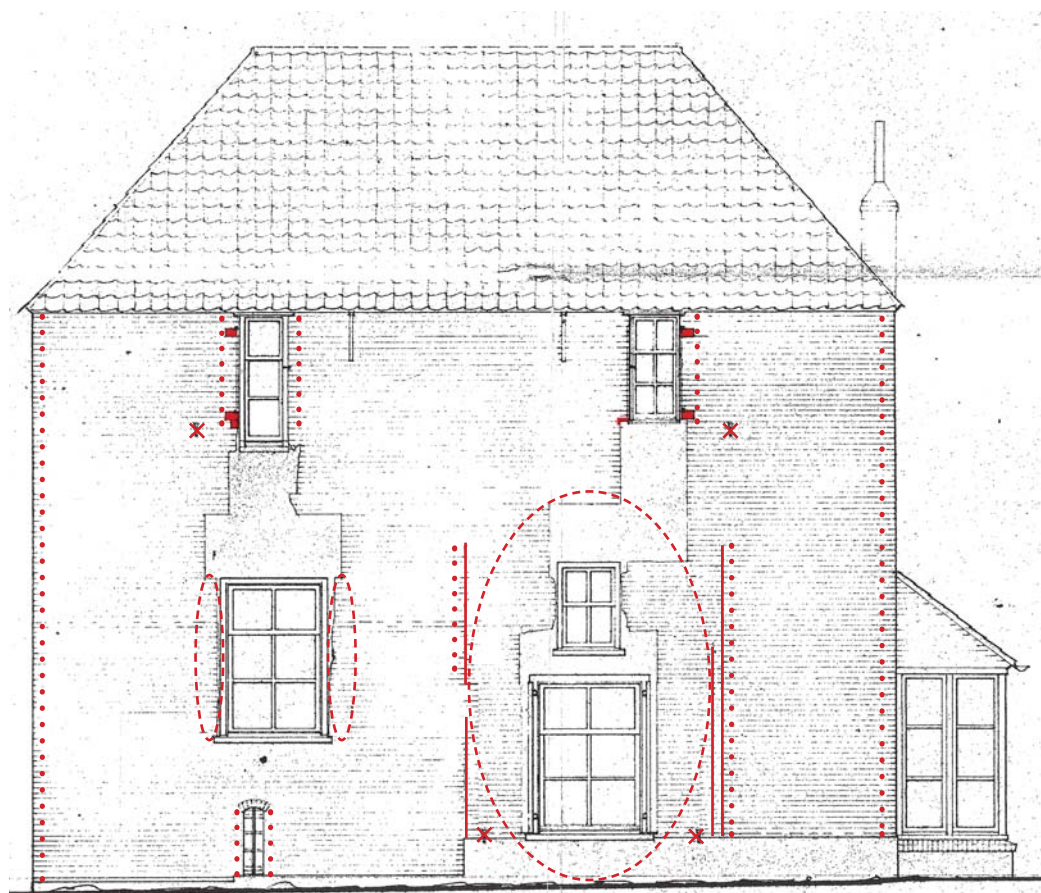
De splitlevel in dit bouwdeel is goed zichtbaar door de vensters in deze gevel. Ook in de plint, die gepleisterd is tot de onderdorpels van de vensters, is dit goed te zien. Onder en boven de vensters zijn vlakken gepleisterd.

De halfverdiepte kelder (links) is te herkennen aan een smalle spleet met diefijzer voor het keldervenster.

Daarboven bevindt zich een houten 6-ruits schuifvenster (2x2+2x1). Langs dit venster zijn haksporen in de negge te zien, onder en boven lijkt extra hakwerk zichtbaar.

In het rechter deel van de gevel zijn twee verticale bouwnaden te zien met een hoekverband met klezoren. Links van de rechter bouwnaad is een stapel koppen te zien. Het formaat van de bakstenen tussen deze naden wijkt af van de rest van de gevel en is zeer onregelmatig: 165-270 x 100-110 x 40-55 mm, tienlagenmaat 615-675 mm.

Tussen deze bouwnaden zijn twee vensters symmetrisch boven elkaar geplaatst. Op de begane grond bevindt zich een 6-ruits schuifvenster (2x2+2x1). Op het kozijn zijn de scharnieren van de luiken die hier vroeger zaten nog aanwezig, net als de werveltjes in het metselwerk. Daarboven zit een kleiner 4-ruits schuifvenster (2x1+2x1). Op de tweede verdieping zijn direct onder de goot twee smalle vensters aanwezig. Het linker venster bevat een 3-ruits schuifvenster (2x1+1x1) en is iets langer dan het rechter dat een 6-ruits schuifvenster (2x2+1x2) bevat. De

Afb. 47: Rechter zijgevel (1:100)

Legenda:

- • • klezoor hoekverband
- naad
- - - scheur
- afwijkend metselwerk
- natuursteen
- × werveltje

Afb. 48a: Linker venster eerste verdieping

Afb. 48b: Linker venster tweede verdieping

negge van deze vensters bevatten luikspinningen, ook zijn er duimblokken met duimen en werveltjes aanwezig. Ter hoogte van de dakgoot zijn de onderzijden van twee gevelankers zichtbaar.

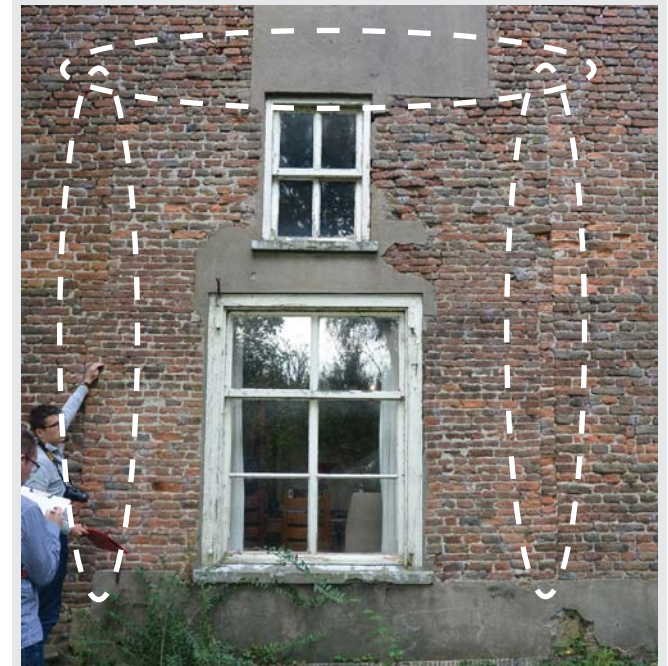
Afb. 48c: Rechter zijgevel

Interpretatie

In deze gevel zijn aanpassingen aan de vensters gedaan (bouwphase 3) en de voormalige poort is dichtgezet (bouwphase 1). Het pleisterwerk bij de vensters moet vermoedelijk beschadigingen in het metselwerk verbergen, die bij deze aanpassingen zijn ontstaan. De haksporen rond het grote venster links doen vermoeden dat hier oorspronkelijk een kruisvenster heeft gezeten.

In het rechter deel van de gevel zat oorspronkelijk de poort. De sporen van het dichtzetten hiervan zijn duidelijk zichtbaar. Er lopen twee verticale bouwnaden met daarboven een horizontale strook met rommelig metselwerk en het steenformaat tussen de bouwnaden wijkt af van het overige metselwerk.

De vensters op de tweede verdieping zijn vermoedelijk de onderkanten van voormalige kloostervensters, waar de luiken zaten. Dit is te zien aan de luikspinningen, duimblokken met duimen en werveltjes. Het linker venster is verlaagd, terwijl het rechter zijn oude afmeting nog heeft.

Afb. 48d: Sporen van de dichtgezette poort

- De achtergevel beslaat bouwdeel A, bestaande uit drie bouwlagen en een met betonpannen gedekte kap. Het metselwerk is voorzien van hoekverbanden met klezoren in de koppenlaag en een kop in strekkenlaag. In het metselwerk zijn verschillende horizontale kleurlagen zichtbaar. De gevel is voorzien van een lage gepleisterde plint. In de rest van de gevel zijn ook enkele vlakken pleisterwerk zichtbaar.

In de gevel zijn twee keldervensters zichtbaar. Links een breed venster. Rechts een smalle spleet met een terugliggend venster en een diefijzer. Dit venster is hetzelfde als dat om de hoek in de rechter zijgevel.

Op de eerste verdieping bevinden zich links twee grote 6-ruits schuifvensters (2x2+1x2). Rond deze vensters bevinden zich diverse bouwsporen. Tussen de vensters in zijn twee werveltjes voor luiken (die er niet meer zijn) te zien. Onder de vensters zijn luikspionningen met een klezor hoekverband in het metselwerk zichtbaar. Links 55 cm uit elkaar en rechts 120 cm uit elkaar. Rechts van de huidige vensters zijn stukken natuursteen zichtbaar en plekken waar in het metselwerk gehakt is. Deze sporen zitten echter niet bij beide vensters op dezelfde plaats.

Boven de gehele breedte van de huidige vensters is de gevel gepleisterd. In het pleisterwerk zijn twee gevelankers opgenomen met een splitsing in twee krullen bovenaan. Rechts van het pleisterwerk van het rechter venster lijkt de aanzet van een ontlastingsboog zichtbaar. Deze zit op dezelfde hoogte als die van het venster in het rechterdeel van deze gevel.

Op de eerste verdieping bevindt zich in het rechter deel van de gevel een smal 8-ruits schuifvenster (2x2+2x2). Onder de onderdorpel van dit venster is een natuurstenen onderdorpel te zien. Boven het huidige venster is pleisterwerk zichtbaar, met daarboven een

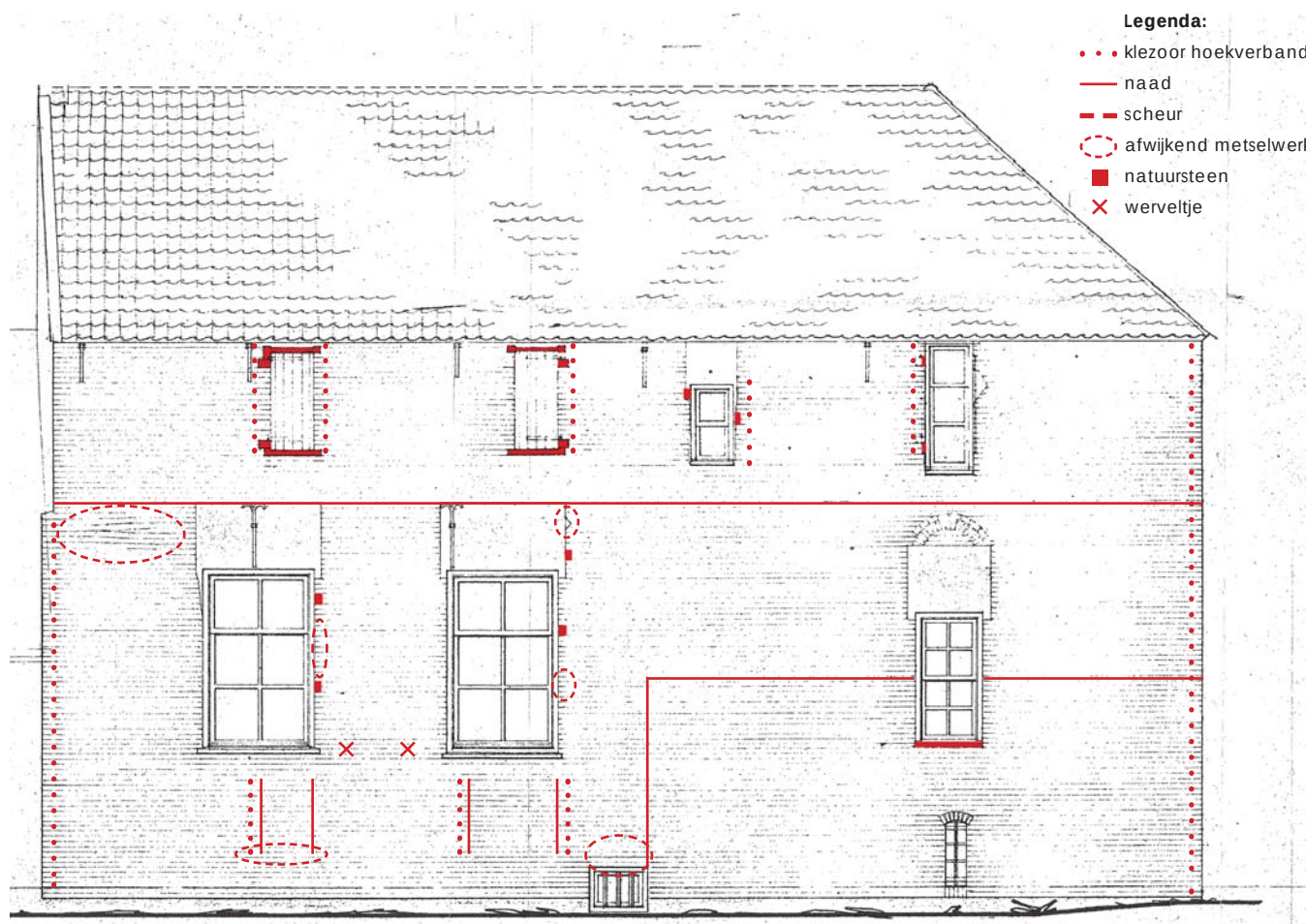
gemetselde ontlastingsboog.

Op de tweede verdieping zijn vier gevelopeningen aanwezig. In het linker deel van de gevel zitten twee vensters met luiken ervoor. Deze zijn aan de rechterkant uitgelijnd met de brede vensters van de eerste verdieping. De vensters zijn voorzien van onderdorpels, een kalf, duimblokken met duimen en luikspionningen. De luiken zijn van binnenuit dichtgepurd.

Rechts van deze twee luiken is een smal venster te

zien, waarachter zich de trap bevindt. Het is een 2-ruits schuifvenster (1x1+1x1). Boven dit venster is pleisterwerk zichtbaar en aan de zijkanten lijken delen van natuursteen blokken zichtbaar. Rechts van het venster is een hoekverband met klezoren zichtbaar.

In het rechterdeel is boven het smalle venster op de eerste verdieping ook een smal venster op de tweede verdieping zichtbaar. Het is een 3-ruits schuifvenster (2x1+1x1). Rond het venster zijn luikspionningen,

Afb. 49: Achtergevel (1:100)

duimblokken met duimen en een klezoor hoekverband te zien.

Op de tweede verdieping zijn net onder de dakgoot de onderkanten van vijf gevelankers te zien. De tweede en derde van links bevinden zich recht boven de twee gevelankers op de eerste verdieping.

Afb. 50: Noordwest gevel

Interpretatie

De kleurlagen in het metselwerk zullen vermoedelijk veroorzaakt zijn door verschillende steenpartijen en/of korte bouwstops. Het pleisterwerk bij de vensters zal de beschadigingen die zijn ontstaan bij het aanpassen van de vensters moeten verhullen (bouwfase 3).

Het is niet duidelijk wat er in het deel van de gevel linksonder is gebeurd. Een deel van de sporen wijzen erop dat de huidige vensters vroeger hoger waren en dat het linker venster smaller was. De natuursteen blokken doen vermoeden dat hier een klooster- en een kruisvenster hebben gezeten. Dit conflicteert echter met de luikspinningen van een klooster- en kruisvenster die onder deze vensters zijn aangetroffen. Binnen dit onderzoek is niet duidelijk geworden wat hier is gebeurd (zie ook H2.2, overweging).

De afmeting van de natuursteen onderdorpel en de ontlastingsboog wijzen erop dat het smalle venster op de eerste verdieping links oorspronkelijk een hoger kloostervenster was.

Op de tweede verdieping hebben vermoedelijk vier kloostervensters op een rij gezeten. Door het verlagen van het dak (bouwfase 3) zijn alleen de onderkanten, waar de luiken zaten, nog zichtbaar. Dit is het beste te zien aan de twee rechter vensters die nog nagenoeg geheel intact zijn. De twee linker vensters zijn weliswaar aangepast, maar de sporen van de kloostervensters zijn nog aanwezig. Het meest linker venster is later verlaagd.

Afb. 51: Noordwest gevel, links onder (sporen van vensters)

- De rechter zijgevel van de bouwdelen A en B is slecht zichtbaar, omdat bouwdeel C hier grotendeel tegenaan is gebouwd. Een deel van deze gevel is te bekijken vanuit bouwdeel C, dit deel zal eerst beschreven worden. Het andere deel is vanaf buiten te zien en zal daarna beschreven worden. Het betreft een gecompliceerde gevel met veel bouwsporen.

- Vanuit bouwdeel C is in het linker deel van de gevel op de begane grond een terugliggend vlak in de muur zichtbaar. In dit terugliggende vlak is een deur opgenomen die de verbinding tussen de bouwdelen B en C vormt. Aan de bovenkant loopt dit vlak iets krom. Op de verdieping loopt deze kromming door in een boog. Het metselwerk is hier gepleisterd waardoor het metselwerk van het terugliggende vlak niet vergeleken kan worden met de rest van de muur. Op de verdieping is aan de rechterkant een terugliggend

vlak te zien dat vanaf rechts horizontaal begint en dan schuin naar boven loopt. Op de verdieping is het metselwerk gepleisterd waardoor het metselwerk van het terugliggende vlak niet vergeleken kan worden met de rest van de muur.

- Van buiten is aan de linkerkant te zien dat de gevel hier bepleisterd is geweest, het grootste deel van de pleisterlaag is vergaan. In het pleister- en metselwerk is een schuine scheur te zien. Onder de scheur is oud metselwerk zichtbaar en boven de scheur nieuw metselwerk. Vanuit de kap van bouwdeel B zijn hier vlechtingen in het oude metselwerk te zien.

De scheur loopt door tot het punt waar de gevel horizontaal doorloopt naar rechts. Dit hele deel lijkt oud metselwerk te bevatten (dit is vanaf de grond echter moeilijk vast te stellen).

De rechterkant van de gevel bestaat uit de puntgevel

van bouwdeel A3. Dit deel van de gevel is echter slecht zichtbaar door de bomen. Ter hoogte van de tweede verdiepingvloer van bouwdeel A3 is wel duidelijk een verjonging van de gevel te zien. Deze horizontale lijn loopt door als het horizontale deel van de terugliggende muur die op de verdieping vanuit bouwdeel C ook zichtbaar is.

Afb. 52: Terugliggend vlak met boog

Afb. 53: Terugliggend vlak op de verdieping aan de rechter kant

Afb. 54: Schuine scheur met boven nieuw metselwerk en onder oud

Afb. 55: Vanaf de kap van bouwdeel B, vlechtingen in het oude metselwerk

Afb. 56: Verdikking van de muur van bouwdeel A4 tegen bouwdeel A3

Interpretatie

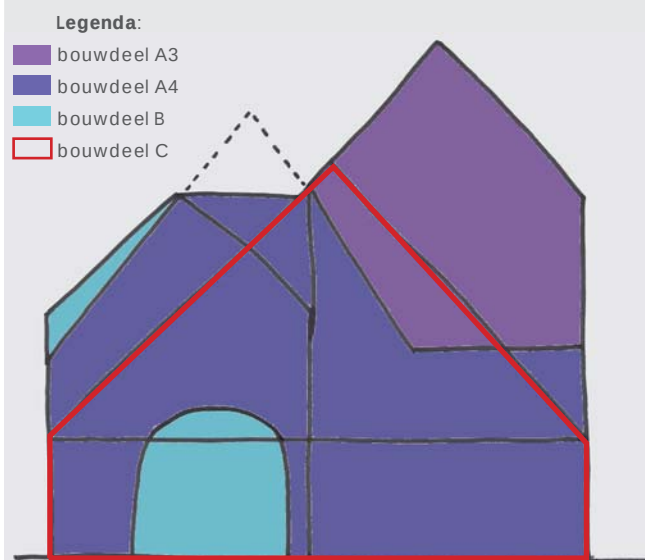
Hieronder is een schematische weergave van de gevel te zien. In dit schema is aangegeven welke delen van de gevel vermoedelijk bij welk bouwdeel behoren. De rode lijn geeft het volume van bouwdeel C aan.

De vorm van bouwdeel A3 is vanuit dit bouwdeel goed zichtbaar. Het terugliggende muurvlak dat aan de rechterkant vanuit bouwdeel C zichtbaar was zal vermoedelijk bij bouwdeel A3 horen (bouwphase 0).

De muur waarmee de poort is dichtgezet en het nieuwe metselwerk boven de scheur in het linker deel van de gevel zullen bij bouwdeel B horen (bouwphase 3).

De overgebleven geveldelen horen waarschijnlijk bij het inmiddels grotendeels verdwenen bouwdeel A4 (bouwphase 2). De muur van bouwdeel A4 is tegen de muur van bouwdeel A3 geplaatst, er was hier dus sprake van een dubbele muur.

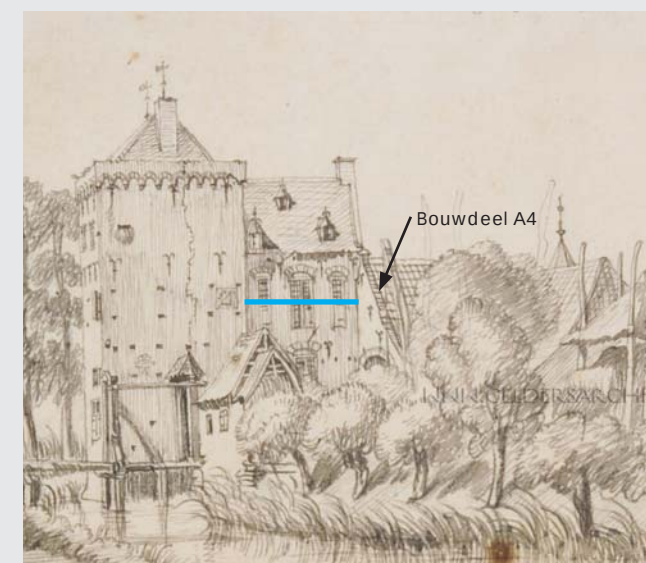
De twee horizontale delen in deze muur zijn opvallend. Links zullen de twee schuine lijnen waarschijnlijk verder doorgelopen hebben tot ze in

Afb. 57: Schematische weergave van rechter zijgevel.

een punt bij elkaar kwamen (zoals met stippellijnen aangegeven in het schema). Deze puntgevel is bij de sloop van bouwdeel A4 en de bouw van het lagere bouwdeel B vermoedelijk afgeknot. Voor het rechter horizontale deel is in dit onderzoek geen verklaring gevonden.

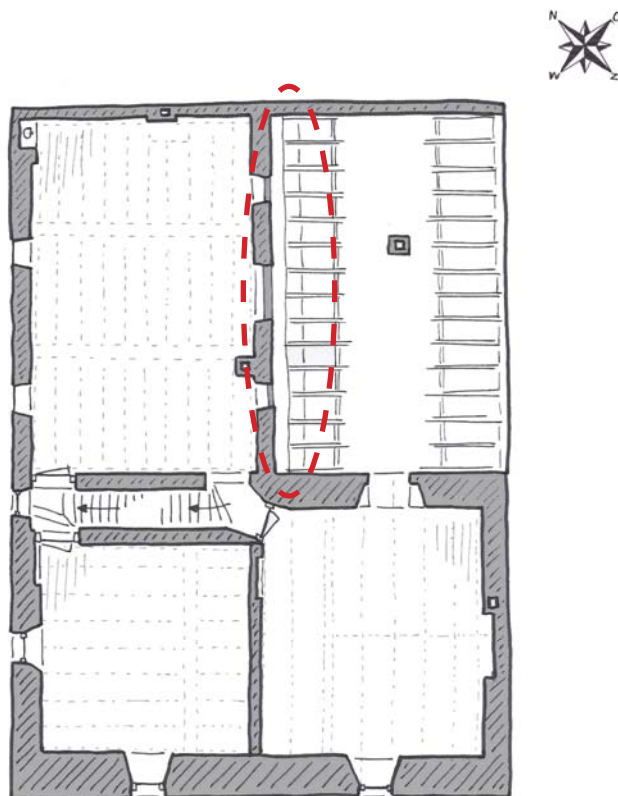
Wanneer met deze gegevens naar de tekening van Jan de Beijer uit 1742 gekeken wordt, is de gevel van bouwdeel A4 met een puntgevel en poort duidelijk te zien. Hierbij moet wel bedacht worden dat de dakgoot van bouwdeel A3 in de huidige situatie ter hoogte van de blauwe lijn ligt (zie afb. 58).

Afb. 58: Tekening van Jan de Beijer uit 1742

- Naast deze vier zijgevels heeft het gebouw nog een aantal “interne” gevels. Deze bevinden zich tussen de bouwdelen A3 en B op de tweede verdieping. Hier is, naast stukjes gevel van de bouwdelen A2 en A4, een geveldeel van bouwdeel A3 te zien.

In het midden van de gevel van bouwdeel A3 is een schuifvenster opgenomen. Het metselwerk onder dit schuifvenster wijkt af van het omringende metselwerk. Langs dit metselwerk en het schuifvenster zijn luikspinningen zichtbaar. Ook zijn naast het schuifvenster aan weerszijden duimblokken met duimen opgenomen.

Afb. 59: Locatie “interne” gevel

In de gevel aan weerszijden van het schuifvenster zijn smallere vlakken afwijkend metselwerk met luikspinningen, duimblokken met duimen en een half er langs te zien.

In het linker deel van de gevel zijn geen ankers aanwezig. Aan de rechterkant zijn twee ankers aanwezig ter hoogte van de dakgoot.

Afb. 60: Sporen van een kruiskoosijn in de “voorgevel” van bouwdeel A3

Afb. 61: Rechter deel "voorgevel" bouwdeel A3 en muur bouwdeel A4 (rechts)

Afb. 62: Linker deel "voorgevel" bouwdeel A3 en muur bouwdeel A2 (links)

Interpretatie

Voordat bouwdeel B werd gebouwd aan het einde van de 19e eeuw (bouwphase 3), was dit een deel van de voorgevel van bouwdeel A3.

De sporen in dit deel van de gevel wijzen op de aanwezigheid van een kruisvenster met aan weerszijden daarvan kloostervensters.

3.4 Constructie

3.4.1 Kelder

Onder de delen A1 en A3 zijn half verdiepte kelders aanwezig. Beide kelders zijn overwelfd met een stenen tongewelf.

3.4.2 Draagconstructie

Alle bouwdelen bevatten een draagconstructie die bestaat uit dragende stenen muren en balklagen. De muren van de bouwdelen A1 en A2 zijn het dikst. Drie muren hebben een dikte van ongeveer 110 cm, de vierde muur bevat een trap en heeft hierdoor een dikte van 170 cm. De muren van bouwdeel A3 zijn iets dunner:

ongeveer 80 cm. Bouwdeel B heeft steensmuren van ca. 20 cm dik.

Bouwdeel A bevat op twee ruimtes na overal samengestelde balklagen (in de afbeeldingen met blauw aangegeven). Bouwdeel B bevat alleen enkele balklagen (groen). In de kelders en de bogen in A-1-2 zijn gewelven te vinden (rood).

In ruimte A-1-3 is een enkele balklaag (groen) te vinden. De constructie in ruimte A-2-2 heeft een bijzondere vorm. Er is een moerbalk aanwezig, maar geen kinderbinten. De moerbalk lijkt enkel een kapsant te dragen. In dezelfde richting als de moerbalk is een enkele balklaag aangebracht. Deze enkele balklaag wordt in het brede vak in het midden ondersteund door een extra balk die

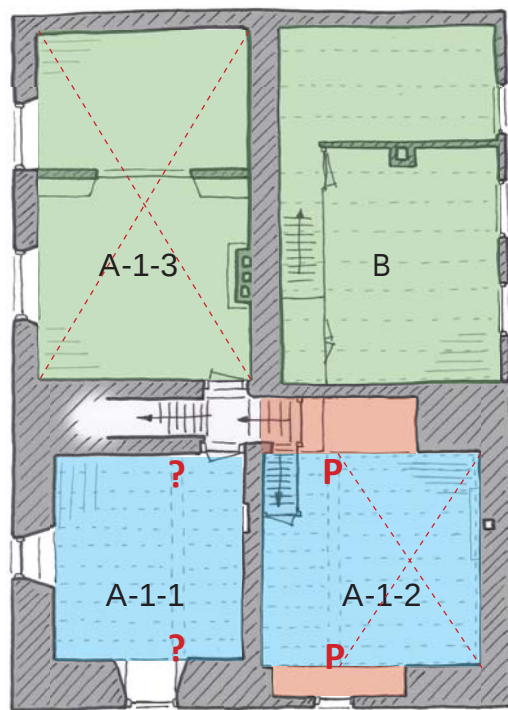
aan de moerbalk is bevestigd en aan de andere kant in de muur is opgelegd. De moerbalk bevat maar aan één zijkant inkepingen voor kinderbinten, deze kant is gezaagd terwijl de andere kant is gedisseld.

De moerbalk in A-2-1 is aan beide zijkanten betimmerd met planken. Door deze planken en de verf is de bewerkingsmethode van de balk moeilijk zichtbaar. Bij de sleutelstukken is echter te zien dat de ene kant van de balk heel glad is en de andere vrij ruw.

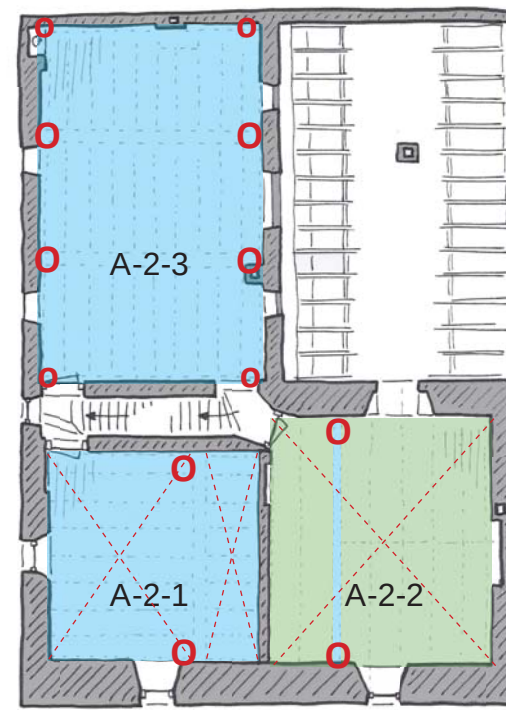
De samengestelde balklagen zijn voorzien van sleutelstukken, op de eerste verdiepvingsvloer van bouwdeel A2 na (in de afbeeldingen met een "X" aangegeven). Er zijn sleutelstukken met verschillende detailleringen in het gebouw te vinden. In ruimte A-1-2 zijn

Afb. 63: Kelder en begane grond (met constructie eerste verdiepvingsvloer)
30 - Bouwhistorische verkenning Huis Rijswijk

Afb. 64: Eerste verdieping (met constructie tweede verdiepvingsvloer)

Afb. 65: Tweede verdieping (met constructie zoldervloer)

Legenda:

- vloerconstructie:

- samengesteld
- enkele balklaag
- baksteen gewelf
- veranderd / aangepast

- sleutelstukken:

- X geen
- ? onbekend
- P hangende peerkraal
- O olijf

sleutelstukken met een hangend peerkraalprofiel ("P") te vinden. In A-1-1 lijken de sleutelstukken afgezaagd, waardoor het profiel niet goed zichtbaar meer is ("?"). Op de tweede verdieping zijn alle balken voorzien van

Afb. 66: Sleutelstuk in A-1-1, onduidelijke vorm ("?")

Afb. 67: Sleutelstuk in A-1-2, hangende peerkraal ("P")

Afb. 68: Constructie in ruimte A-2-2, met moerbalk en enkele balklaag

ojiefvormige sleutelstukken ("O"). Deze zijn in bouwdeel A-2-3 rijker uitgevoerd dan in de bouwdelen A-2-1 en A-2-2.

Afb. 69: Sleutelstuk in A-2-1, eenvoudig ojief ("O")

Afb. 70: Sleutelstuk in A-2-2, eenvoudig ojief ("O")

Afb. 71: Sleutelstuk in A-2-3, ojief met tandversiering aan de onderkant ("O")

Interpretatie

In bouwdeel A hebben vroeger waarschijnlijk overal samengestelde balklagen gezeten. In ruimte A-1-3 is deze later vervangen door een enkele balklaag. De afmetingen van de enkele balken in ruimte A-2-1 (ca. 18x6 cm) passen bij het verlagen van de kap aan het einde van de 19e eeuw (bouwfase 3). In ruimte A-2-1 en deels in ruimte A-1-2 zijn kinderbinten met dezelfde afmetingen gevonden, ook deze zijn vermoedelijk vervangen aan het einde van de 19e eeuw.

Het vervangen van de kinderbinten is vermoedelijk niet de enige verandering in de constructie van de ruimten A-2-1 en A-2-2. De herkomst van de moerbalken is ook onzeker. De sporen op de moerbalk in A-2-2 doen vermoeden dat dit een strijk balk is geweest. Het disselen van de balk zorgt dat deze beter bestand is tegen water. Dat dit maar aan één zijkant is gebeurd wijst erop dat de balk aan één kant in de muur lag en dus een strijk balk was.

De moerbalk in ruimte A-2-1 lijkt ook aan één zijkant gedisseld en zal dus ook een strijk balk geweest zijn. Deze balken zullen vermoedelijk wel uit dit gebouw afkomstig zijn. Mogelijk hebben ze zelfs in dezelfde ruimten gezeten. In beide ruimten is namelijk een (momenteel functioneel) anker in de voor- of achtergevel aanwezig. Waar de oorspronkelijke moerbalken gebleven zijn is onbekend.

Dat de eerste verdiepingvloer van bouwdeel A2 later is aangebracht (bouwfase 1) is onder andere te zien aan het feit dat deze balklaag geen consoles bevat, terwijl die in de rest van het gebouw wel overal aanwezig zijn.

De ojiefvormige sleutelstukken komen in Gelderland vooral voor tussen het derde kwart van de 16e eeuw en het begin van de 17e eeuw. De console met de hangende peerkraal is moeilijker te dateren. Het is goed mogelijk dat deze uit dezelfde periode komt als de ojiefvormige sleutelstukken. Het feit dat de sleutelstukken in deze ruimte een andere vormgeving hebben dan de rest van de sleutelstukken kan verklaard worden door het soort ruimte waarin ze zich bevinden: in de toegangspoort. Hier is mogelijk gekozen voor een rijkere detaillering.

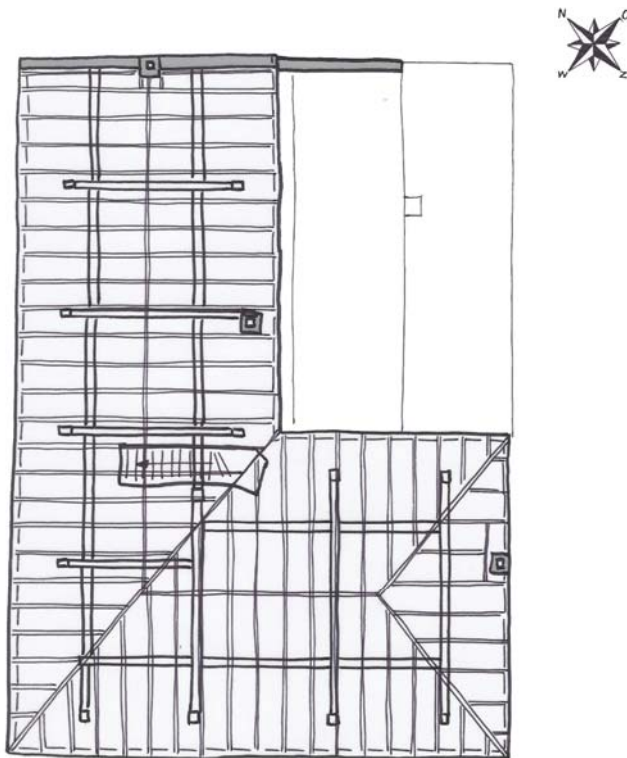
3.4.3 Kapconstructie

• Bouwdeel A is voorzien van een eikenhouten jukkenkap, de jukken bestaan uit krommers met dekbalken en korbelen. Op deze spanten liggen flieringen, met schoren naar de krommers. Over deze flieringen liggen sporen. Er zijn geen hanenbalken, de sporen staan in de nok tegen een nokruiter en zijn op enkele plekken met elkaar verbonden door middel van een koppelplaat in de nok. Over de sporen liggen de panlatten, waar betonpannen op liggen.

De verbindingen bestaan overwegend uit pen-gat-verbindingen. In de kap komen verschillende soorten telmerken voor: gesneden, gezaagde en gehakte. Op

een aantal balken zijn aan de linkerkant gehakte en aan de rechterkant gesneden telmerken te vinden. En er is één balk waar de telmerken aan verschillende zijden van de balk zitten.

In de sporen zitten zwaluwstaartvormige inkepingen met sporen van een pen en twee nagels. De schoren tussen de spanten en fliering zijn bevestigd met spijkers die voorzien zijn van een raster in de kop.

Afb. 72: Kapconstructie bouwdeel A

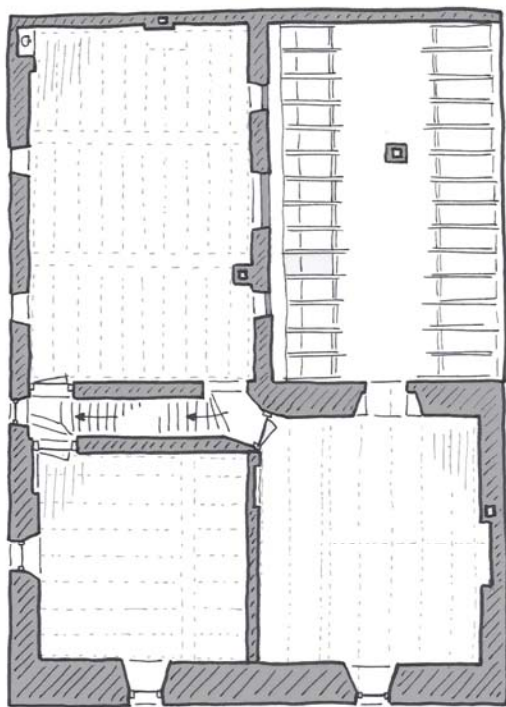

Afb. 73: Kapconstructie bouwdeel A

Afb. 74: Telmerken op de kapconstructie van bouwdeel A

- Bouwdeel B is voorzien van een gordingenkap met nokgording. De gordingen worden door een soort paaltjes gedragen. De gordingen en een deel van de paaltjes zijn onregelmatig en rond. De kepers en panlatten zijn regelmatig rechthoekig. Op de panlatten liggen de (oud) Hollandse pannen.

Afb. 75: Kapconstructie bouwdeel B

Afb. 76: Kapconstructie bouwdeel B

Interpretatie

In de kap van bouwdeel A is mogelijk hergebruikt hout toegepast, de aanwezigheid van telmerken aan verschillende zijden van het juk doet dit vermoeden. Daarnaast zijn er aan de gehele kapconstructie waarschijnlijk aanpassingen gedaan. De krommers lijken erg kort en zijn mogelijk ingekort. De inkepingen in de sporen wijzen op de aanwezigheid van hanenbalken in het verleden. Aan de richting van de inkepingen is te zien dat de sporen vroeger een steilere helling hadden. Deze sporen kunnen er op wijzen dat de schoren zijn ingekort, waardoor de helling van het dak flauwer is geworden.

De spijkers die aangetroffen zijn in de kap hebben een raster in de kop, deze spijkers komen na 1870 voor. Ook de nokruiter (waar de sporen tegenaan staan) wijst op een datering aan het einde van de 19e eeuw. Al deze gegevens samen maken het aannemelijk dat de kap aan het einde van de 19e eeuw is ingekort en verlaagd (bouwphase 3).

De kap van bouwdeel B bevat mogelijk ook hergebruikt hout. De gordingen zijn van onregelmatig rond hout, wat apart is voor een kap die aan het einde van de 19e eeuw is gebouwd (bouwphase 3).

3.5 Interieur Bouwdeel A

De bouwdelen A en B zijn zeer verschillend van elkaar en zijn nagenoeg geheel van elkaar gescheiden, daarom zullen ze afzonderlijk beschreven worden.

Bouwdeel A wordt beschreven in vijf sub-paragrafen. Eerst wordt iets over de afmetingen (lxbxh) van de ruimten gezegd, vervolgens worden de afwerkingen van de vloeren, wanden en plafonds beschreven. Daarna volgen de vensters en interieurelementen. Tot slot worden de trappen beschreven.

Bouwdeel B wordt in twee sub-paragrafen per verdieping beschreven.

3.5.1 Bouwdeel A: afmetingen

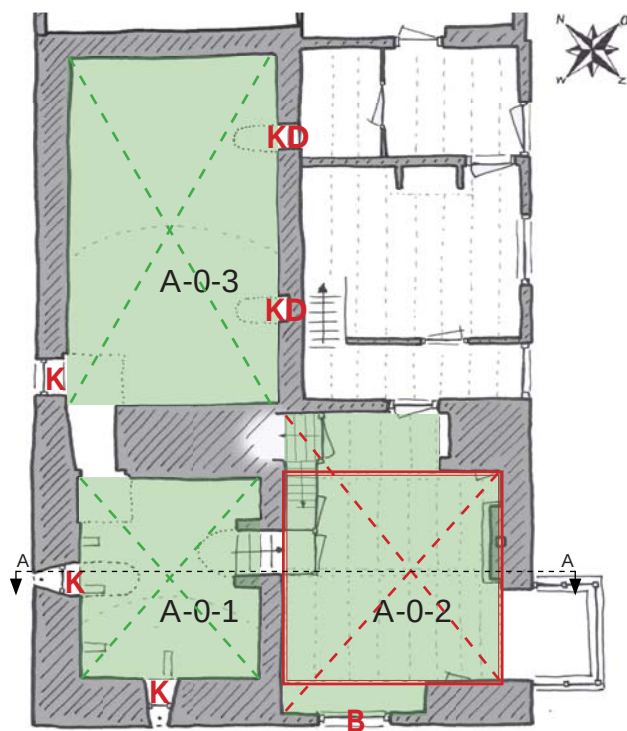
De ruimten in bouwdeel A1 hebben een nagenoeg vierkante plattegrond (ca. 4.5x4.5m). Ook de ruimten in bouwdeel A2 hebben in de basis een vierkante plattegrond (ca. 4.5x4.5m). Deze vorm is op de begane grond en eerste verdieping iets grilliger vanwege de nissen. De ruimten in bouwdeel A3 zijn langwerpig (ca. 4.8x7.8m).

De bouwdelen A1 en A3 hebben in de kelder een hoogte van 1.8m, op de eerste verdieping 3.8m en op de tweede verdieping 2.2m. Bouwdeel A2 heeft op de begane grond een hoogte van 2.3m, op de eerste verdieping 2.5m en op de tweede verdieping 2.2m, net als de andere bouwdelen.

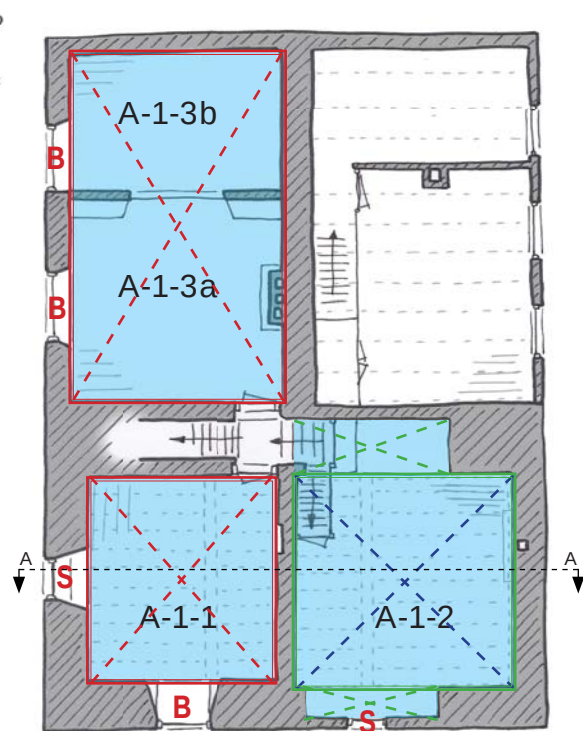
3.5.2 Bouwdeel A: afwerkingen

In de kelder en op de begane grond zijn steenachtige materialen op de vloer te vinden. Op de verdiepingen zijn de vloeren van houten planken. In ruimte A-2-1 ligt zeil over de vloerplanken heen.

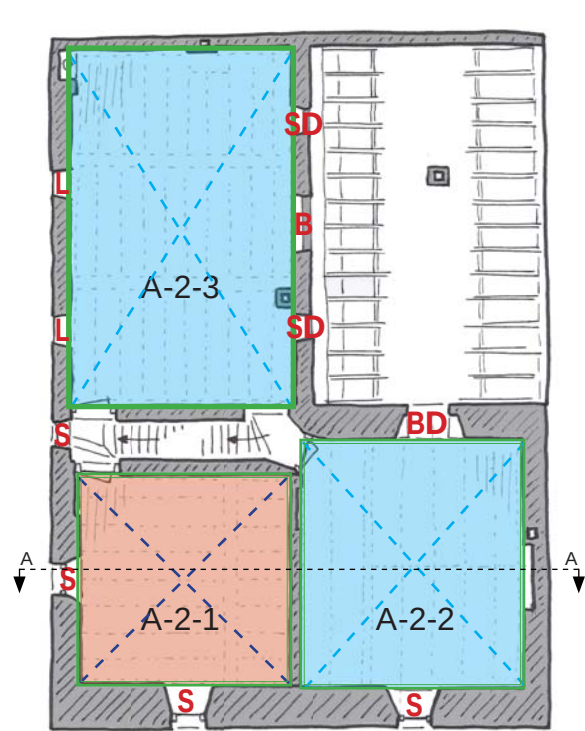
In de ruimten A-0-2, A-1-1 en A-1-3 zitten resten behang op de wanden. Tegen de kinderbinten in A-0-2 en A-1-1 zijn hardboard plafondplaten aangebracht, de moerbalken zijn hier nog zichtbaar. Het plafond van A-0-2 is voorzien van een hoekig patroon van lijsten. De moerbalk en kinderbinten boven het plafond zijn geverfd in een egale donkerbruine kleur. De moerbalk in A-1-1 is wit geverfd. Ruimte A-1-3a is voorzien van een stuc plafond en ruimte A-1-3b heeft een hardboard plafond met lijsten.

Afb. 77: Kelder en begane grond, afwerkingen

Afb. 78: Eerste verdieping, afwerkingen

Afb. 79: Tweede verdieping, afwerkingen

Legenda:

• vloeren:

- houten planken
- tegels/steen
- zeil

• wanden:

- pleister
- behang

• plafonds:

- balklaag, kaal
- balklaag, verf
- hardboard/stuc
- steen

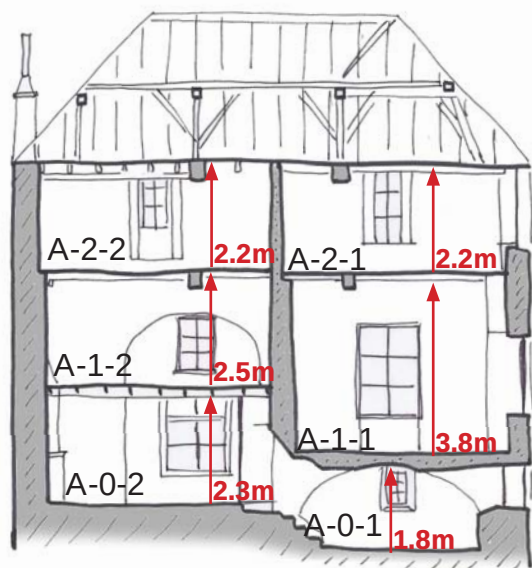
• vensters:

- S smal schuifvenster
- B breed schuifvenster
- L luik
- D dichtgezet
- K keldervenster

In de overige ruimten zijn de wanden voorzien van pleisterwerk. In de ruimten A-2-3 en A-2-2 zijn de balklagen kaal gelaten. In de ruimten A-1-2 en A-2-1 zijn de balklagen geveerd in een egale kleur (respectievelijk licht geel en blauw/grijs).

3.5.3 Bouwdeel A: vensters

Het pand bevat vensters in verschillende vormen en maten. In de afbeeldingen op de vorige pagina is met letters aangegeven waar welke vensters zitten. Het grootste deel bestaat uit schuifvensters, waarbij onderscheid gemaakt kan worden tussen smalle en brede schuifvensters. De ruit-indeling is zeer divers. In ruimte A-2-3 zijn twee vensters afgesloten met luiken.

Afb. 80: Doorsneden AA

In de muren tussen de bouwdelen van A en bouwdeel B zijn in de kelder en op de tweede verdieping dichtgemetselde vensters te zien.

In de noordoost gevel van ruimte A-2-2 zit een taps toelopende vensternis. Onderin deze nis zit een gat in de muur waardoor je op de zolder van bouwdeel B kunt komen. In de nis zitten twee verhogingen, mogelijk waren dit de (letterlijke) vensterbanken, waar men kon zitten om uit het venster te kijken.

Afb. 81: Boven: onderkant van een kloostervenster, vervagen door schuifraam. Onder: onderkant van een kloostervenster, nog met luik

Interpretatie afwerkingen

In de ruimtes A-0-2 en A-1-1 zijn hardboard plafonds aanwezig, deze werden vanaf het begin van de 20e eeuw toegepast (bouwphase 4). Ruimte A-1-3 kent een uitgebreide plafond-geschiedenis. Aanvankelijk zal er een samengestelde balklaag hebben gezeten (bouwphase 0). Later is deze vervangen door een enkele balklaag die, meteen of later, werd beschilderd in een egale kleur (eerst licht blauw en later donker groen). In een latere periode is er een stucplafond op latten tegen de enkele balklaag aangebracht, waarschijnlijk is de ruimte toen ook verdeeld in twee kamers. In het begin van de 20e eeuw is het stucplafond in A-1-3b vervangen door hardboardplaten en lijsten (bouwphase 4).

Interpretatie vensters

Bouwdeel A werd bij de bouw vermoedelijk van klooster- en kruisvensters voorzien (bouwphase 0). De sporen hiervan zijn in de gevels nog zichtbaar, zoals eerder beschreven. Inmiddels zijn deze bijna allemaal vervangen: de kloostervensters door smalle schuifvensters en de kruisvensters door brede schuifvensters (bouwphase 3).

De ruit-indeling van de verschillende schuifvensters is zeer divers. Ook zijn sommige vensters verlaagd. Mogelijk is hier gebruik gemaakt van hergebruikte kozijnen, waarbij de vensteropening aangepast werd aan het kozijn.

Bij de bouw van bouwdeel B is een aantal vensters in de kelder en op de tweede verdieping dichtgezet (bouwphase 3). De vensternis met vensterbanken in ruimte A-2-2 bevatte oorspronkelijk een kruisvenster, vanaf de zolder van bouwdeel B zijn hiervan sporen in de gevel te zien. Op de eerste verdieping hebben mogelijk ook vensters gezeten, hier zijn echter geen sporen meer van te vinden.

Overzichtsfoto's interieur

Afb. 82: A-0-1

Afb. 83: A-0-2

Afb. 84: A-0-3

Afb. 85: A-1-1

Afb. 86: A-1-2

Afb. 87: A-1-3

De rode nummers verwijzen naar de interieurelementen uit paragraaf 3.5.4.

Overzichtsfoto's interieur

Afb. 88: A-1-1

Afb. 89: A-1-2

Afb. 90: A-1-3

Afb. 91: A-2-1

Afb. 92: A-2-2

Afb. 93: A-2-3

De rode nummers verwijzen naar de interieurelementen uit paragraaf 3.5.4.

3.5.4 Bouwdeel A: interieurelementen

De interieurelementen zijn genummerd en op onderstaande tekening aangegeven. Ze worden hierna één voor één beschreven.

- 1: In de achterwand van kelder A-0-3 is een ontlastingsboog te zien.
- 2: Langs de noordwest wand in ruimte A-0-2 is een houten inbouw aanwezig, waarin de keldertrap en een trap naar de eerste verdieping zijn opgenomen. De houten inbouw bestaat uit verticale planken die met klampen aan de achterzijde verbonden zijn. De trap erachter en de deuren worden geaccentueerd met een lijstprofiel.
- 3: Zowel in de noordoost als in de zuidwest muur van ruimte A-0-2 zijn ruimten aanwezig die afgesloten worden

door houten deurtjes. In de nis in de noordoost gevel is een soort holte zichtbaar.

4: In de zuidoost gevel van ruimte A-0-2 zit een schouw met rechte boezem en een gaskachel. De haard is niet symmetrisch in de ruimte geplaatst.

5: Tegen de zuidoost gevel van ruimte A-0-2 is een serre aangebracht.

6: Voor het brede raam in ruimte A-1-1 zitten aan de binnenkant smalle vouwluiken.

7: In de noordelijke hoek van ruimte A-1-2 is een soort vakwerk bak tot kniehoogte zichtbaar.

8: Ruimte A-1-3 is een ensuite kamer met een wand met dubbele schuifdeuren en inbouwkasten als scheiding. Boven de schuifdeuren lijkt een vakwerkwand te zitten.

9: In ruimte A-1-3a is een schouw met gaskachel aanwezig.

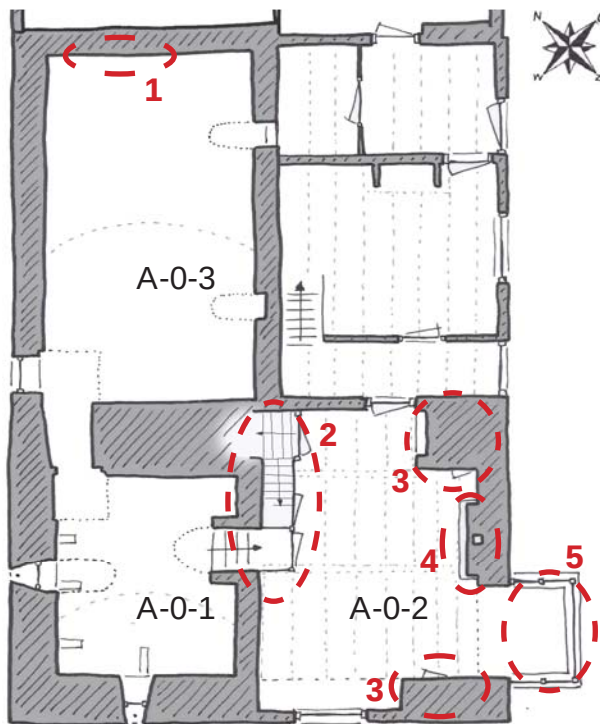
10: Eén van de kinderbinten in ruimte A-2-1 komt precies uit bij het raam, daar is deze afgezaagd en met een ijzeren pen opgehangen aan de dakconstructie daarboven.

11: De deur van ruimte A-2-1 valt, wanneer geopend, weg in een nis in de muur.

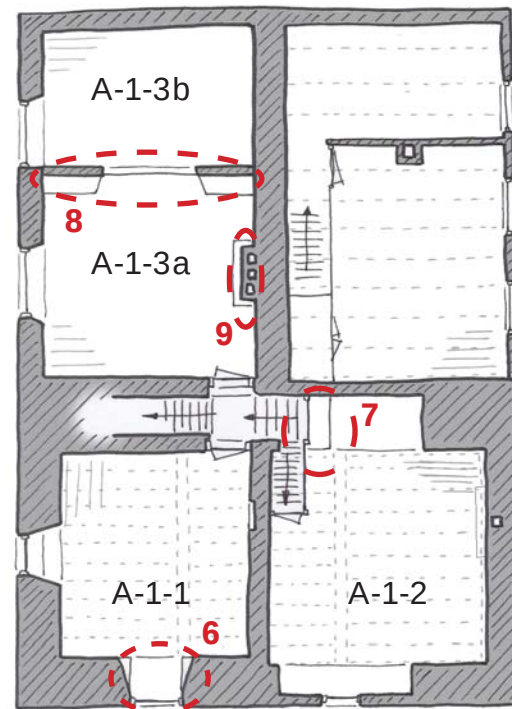
12: In ruimte A-2-1 zit in de muur naar de trap een anker.

13: In de zuidoost gevel van ruimte A-2-2 is ongeveer in het midden een uitsparing te zien.

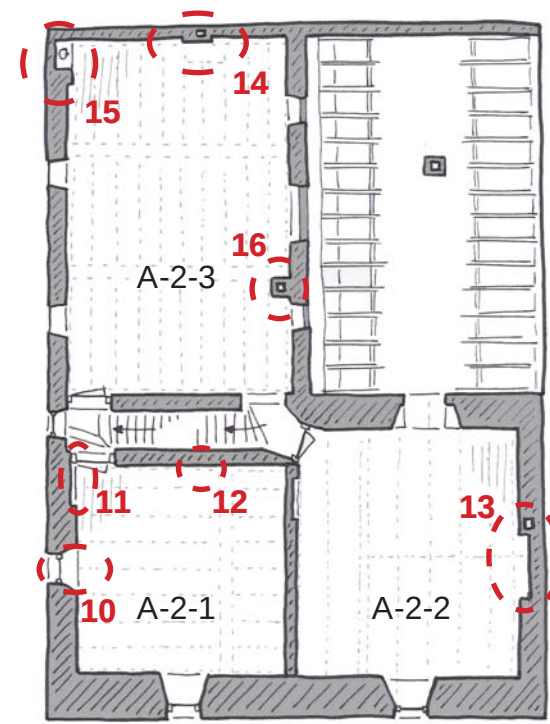
14: Tegen de noordoost wand van ruimte A-2-3 is een rookkanaal zichtbaar en in de balklaag is hier een raveelbalk aangebracht.

Afb. 94: Kelder en begane grond, interieurelementen

Afb. 95: Eerste verdieping, interieurelementen

Afb. 96: Tweede verdieping, interieurelementen

15: In de noordelijke hoek van ruimte A-2-3 is een gemakje in de muur gebouwd. Onder het gemakje bevindt zich een lange holte in het metselwerk die tot aan de begane grond doorloopt.

16: Tegen de zuidoost wand is een rookkanaal aangebracht.

Afb. 97: Het gemakje in ruimte A-2-3 (interieurelement nr. 15)

Interpretatie

1: Deze ontlastingsboog hoort bij de voormalige entree van deze kelder. De kelders waren oorspronkelijk waarschijnlijk afzonderlijk van elkaar toegankelijk. De kelder onder A3 is later met de kelder onder A1 verbonden via een kleine gang met tongewelf (bouwphase 2).

2: De houten betimmering is vermoedelijk geplaatst bij het dichtzetten van de poort (bouwphase 1). De al aanwezige trappen kwamen in het nieuwe vertrek te liggen en er moest een trap toegevoegd worden naar de nieuwe verdieping.

3: Waar de holtes in de muren voor dienden is niet bekend. Mogelijk hadden deze een functie in de tijd dat het nog een poort was (bouwphase 0).

4: De haard met rechte boezem is waarschijnlijk toegevoegd toen de poort werd dichtgezet en het een binnenruimte werd (bouwphase 1). De haard is niet symmetrisch in de ruimte geplaatst. Dit was waarschijnlijk niet mogelijk in verband met de moerbalk van de nieuwe verdiepingsvloer.

5: De serre met kunststof kozijnen stamt uit de 20e eeuw (bouwphase 4).

6: De vouwluike aan de binnenkant zijn kenmerkend voor de 18e eeuw. Ze komen waarschijnlijk van een hergebruikt kozijn (bouwphase 3).

7: Het is niet duidelijk waar deze bak voor diende.

8: De detaillering van de inbouwkasten en schuifdeuren wijzen op een datering in het interbellum (bouwphase 4). Het is echter ook mogelijk dat de wand eerst werd geplaatst en de inbouwkasten later. De vakwerkwand boven de schuifdeuren is mogelijk een gewichtsbesparing om de overspanning mogelijk te maken.

9: De schouw lijkt, qua detaillering en sluitsteen uit de wederopbouw te stammen (bouwphase 4). Het rookkanaal (te zien op hogere verdiepingen) is ook uit deze tijd. Oorspronkelijk heeft er mogelijk geen haard in deze ruimte gezeten, of de haard bevond zich tegen de achterwand waar een verdieping hoger sporen van een rookkanaal gevonden zijn.

10: Oorspronkelijk was deze ruimte hoger (voor bouwphase 3), het kinderbint dat nu los voor het raam hangt was toen gewoon in de muur

boven het raam opgelegd.

11: Deze deurnis is hoogst waarschijnlijk een oorspronkelijk detail.

12: Het is onbekend waar dit muuranker voor dient. De muur waarin deze zich bevindt is een interne muur. Beide ruimten stammen uit bouwphase 0. Aan de andere kant van het anker is geen vloer aanwezig.

13: De uitsparing in de zuidoost gevel zou een oude haard kunnen zijn, die half verzonken in de muur zat. Dit kwam vaker voor bij dikke muren. Toen dit bouwdeel nog een poort had (bouwphase 0) was dit de eerste verdieping in het bouwdeel. Mogelijk was het toen de voorname zaal, met een rechthoekige plattegrond, een haard en een kruisvenster met vensterbanken.

14: Tegen de noordoost wand van deze ruimte heeft vermoedelijk een haard gezeten. Er is nog een rookkanaal zichtbaar en in de balklaag is een raveelbalk aangebracht.

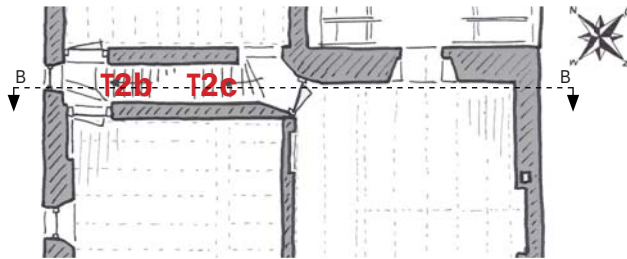
15: De lange holte onder het gemakje zal aanvankelijk uitgekomen zijn in de gracht die om het gebouw heen liep (bouwphase 0).

16: Het rookkanaal is in de wederopbouw periode aangebracht ten behoeve van de haard in ruimte A-1-3a (bouwphase 4).

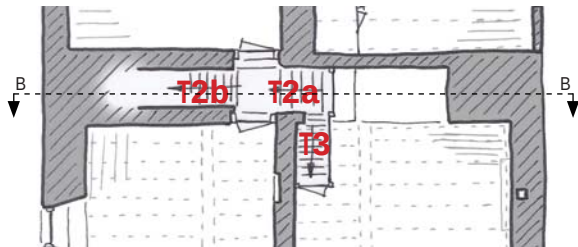
3.5.5 Bouwdeel A: trappen

De trappen zijn genummerd en worden hieronder beschreven.

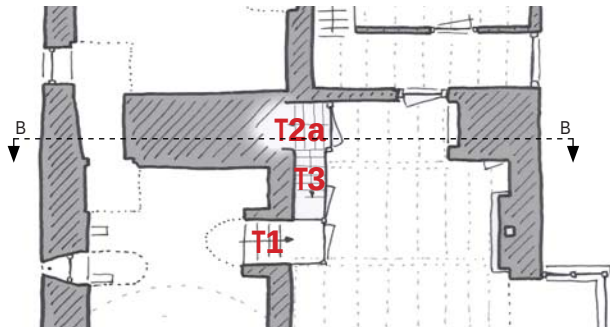
- T1: Een stenen trap van enkele treden die de verbinding tussen de kelders en de begane grond vormt.
- T2: Deze trap is opgenomen in de dikke muur. Hij bestaat uit verschillende delen die samen van de begane grond tot de zolder reiken.

Afb. 98: Tweede verdieping, trappen

Afb. 99: Eerste verdieping, trappen

Afb. 100: Kelder en begane grond, trappen

- A: Het eerste deel loopt van de begane grond naar de eerste verdieping, bestaat uit vijf treden en is bekleed met hout. Halverwege dit deel bevindt zich de afsplitsing van trap T3.

- B: Het tweede deel loopt van de eerste verdieping naar de tweede verdieping, bestaat uit 19 treden en is bekleed met hout.

Boven het eerste stuk van de trap zijn gepleisterde,

Afb. 101: Trap 1

bakstenen, segmentboogvormige gewelfjes te zien. Boven het middelste stuk van de trap is een gepleisterd, schuin, glad plafond te zien. Boven het bovenste stuk van de trap zijn houten balken met een houten vloer erover te zien. Bovenaan splitst de trap in tweeën, een deel naar links en een deel naar rechts.

- C: Het derde deel loopt van de tweede verdieping naar de zolder en telt 11 treden van baksteen.

Afb. 102: Trap 3

- T3: Dit is een vrij steile houten steektrap die in de betimmering van ruimte A-0-2 is opgenomen.

Afb. 103: Trap 2a

Afb. 104: Trap 2b

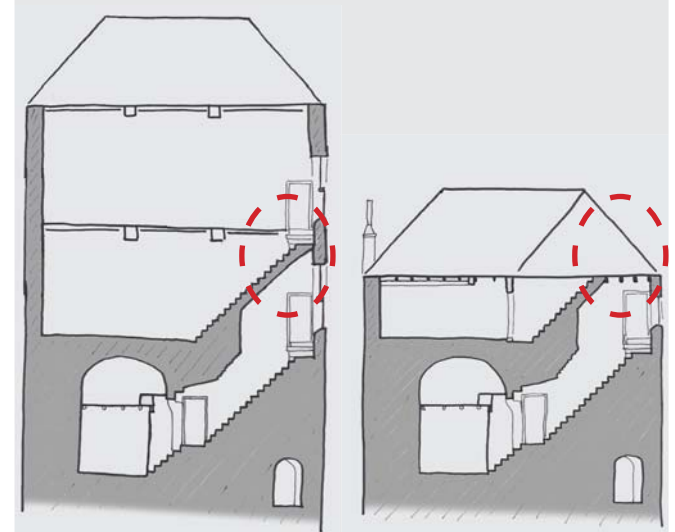

Afb. 105: Trap 2c

Interpretatie

De trappen A1 en A2a werden bij het dichtzetten van de poort weggewerkt achter een betimmering (bouwfase 1). In dezelfde betimmering werd ook de trap naar de nieuwe verdieping (T3) verwerkt.

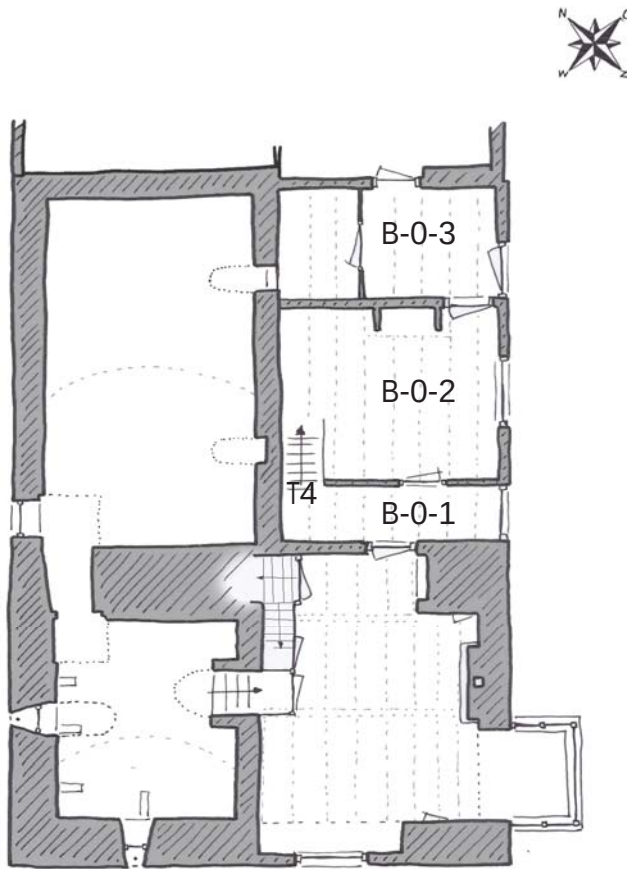
Trap 2c is een stenen trap naar een zolder. Dit is uitzonderlijk, men zou eerder een houten trap naar een zolder verwachten. Deze trap was aanvankelijk (toen deze verdieping hoger was en er nog een derde verdieping boven was) langer (zie afb. 105). Hij liep vermoedelijk door tot aan de buitengevel (net als de trap een verdieping lager). Het stenen gewelf onder trap 2c liep toen ook door de gevel. Bij het verlagen van de verdieping (en trap) werd een deel van dit gewelf verwijderd. Het ontstane gat werd afgewerkt met een houten vloer (bouwfase 3).

Afb. 105a: Doorsnede BB, links in bouwfase 1, rechts in bouwfase 3

3.5.6 Bouwdeel B: begane grond

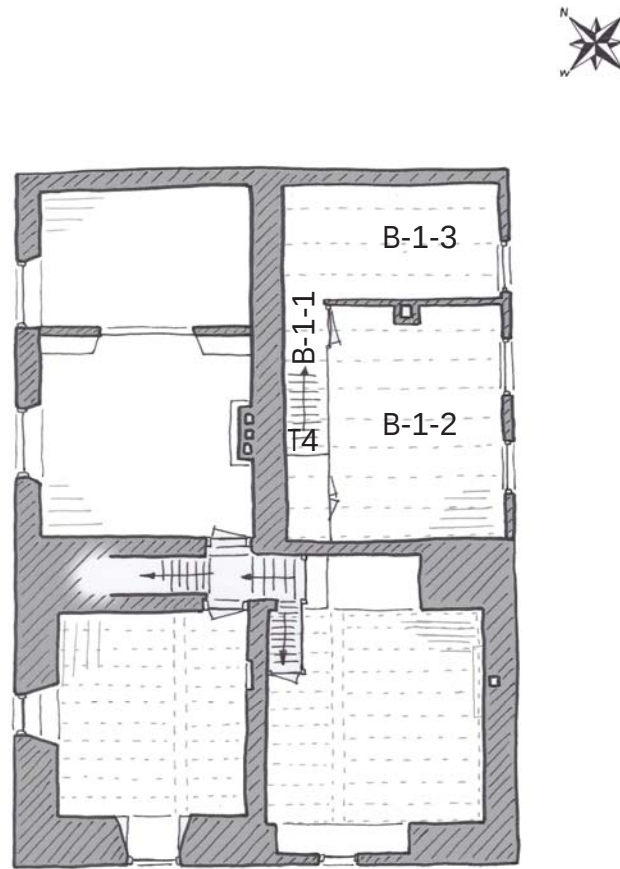
- B-0-1: Deze ruimte bestaat uit een langwerpige gang. Aan het einde van de gang bevindt zich onder een boogje de trap van bouwdeel B. Het plafond bestaat uit een enkele balklaag in het zicht.
- B-0-2: Deze ruimte is momenteel in gebruik als keuken. In de westhoek van de ruimte is de trap afgetimmerd met verticale planken. De schouw tegen de noordoost wand is momenteel voorzien van een gaskachel. Het plafond

Afb. 106: Begane grond, bouwdeel B

bestaat uit een enkele balklaag. Het venster heeft een houten kozijn met forse middenstijl, de bovenramen zijn klapparamen.

- B-0-3: Deze ruimte is nu in gebruik als hal. Achter een dunne scheidingswand bevindt zich een toiletruimte. Het plafond bestaat uit een enkele balklaag in het zicht, met daar overheen geen vloerplanken maar een stalen vloertje.
- T4: Deze houten steektrap is met een affimmering

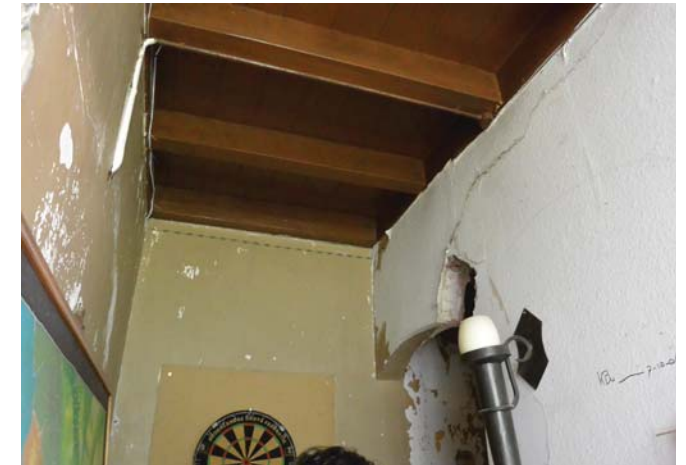

Afb. 107: Eerste verdieping, bouwdeel B

afgeschermd van de rest van de ruimten. Het plafond bestaat uit een enkele balklaag.

3.5.7 Bouwdeel B: eerste verdieping

- B-1-1: De smalle gang op de verdieping heeft aan de rechterkant een houten wand en aan de linkerkant een stenen wand met een pleisterlaag erop. Een deel van het pleisterwerk is verwijderd, waardoor het metselwerk van bouwdeel A3 is te zien. In de stenen wand zijn twee

Afb. 108: Ruimte B-0-1 met het boogje naar de trap

Afb. 109: Ruimte B-0-2

gevelankers aanwezig. Het ene anker is voorzien van twee krullen aan de bovenkant, zoals ook twee ankers in de achtergevel dit hebben. Het andere anker lijkt aan de bovenkant afgebroken te zijn. Het plafond bestaat uit een enkele balklaag.

- B-1-2: Deze slaapkamer is langwerpig (5x3.8m). De gevel en zijwanden zijn van steen. De achterwand is van hout en bevat een inloopkast. Op de vloer liggen planken en het plafond bestaat uit een enkele balklaag,

Afb. 110: Ruimte B-1-1, met de gevelankers in de cirkels

Afb. 112: Ruimte B-1-3

Afb. 111: Ruimte B-1-2

tussen en op de planken zit isolatie. Tegen de noordoost wand is een rookkanaal in de ruimte zichtbaar. In de gevel zitten twee kleine houten schuifvensters.

- B-1-3: Deze ruimte is ingericht als badkamer. De ruimte heeft één houten schuifvenster (net als in de slaapkamer). Het plafond is een enkele balklaag, tussen en op de planken zit isolatie.

Interpretatie

Begane grond: In de gang (B-0-1) kwam men oorspronkelijk het huis binnen. De voordeur is nu vervangen of verbouwd als raam. Ruimte B-0-2 staat op een tekening uit 1969 aangegeven als woonkamer. Ruimte B-0-3 staat op deze plattegrond vermeld als keuken. Hier zijn geen sporen meer van te vinden. De deuren vanuit deze ruimte naar beide aangrenzende ruimten zijn verplaatst ten behoeve van het creëren van de toiletruimte.

Eerste verdieping: In de gang (B-1-1) zijn de gevelankers van de voormalige voorgevel van bouwdeel A3 te zien. Door de pleisterlaag zijn geen andere bouwsporen (van eventuele vensters) in deze "gevel" te zien. Ruimte B-1-3 zal aanvankelijk geen badkamer geweest zijn.

Waardestelling

4.1 Inleiding

Deze waardestelling is opgesteld aan de hand van de Richtlijnen Bouwhistorische Onderzoek 2009. Bij deze waardestelling is het beschouwingsniveau van het gebouw aangehouden.

De contextuele waardestelling van Huis Rijswijk heeft als het goed is al plaats gevonden, aangezien het pand rijksmonumentale bescherming geniet. Huis Rijswijk is in de jaren '60 van de 20e eeuw op de monumentenlijst geplaatst. Hierbij hoort slechts een summiere redengevende omschrijving, zonder waardering (zie bijlage 1).

Een contextuele waardestelling was echter geen uitgangspunt bij dit onderzoek. Toch zal in dit hoofdstuk (voor zover mogelijk naar aanleiding van dit onderzoek) kort aandacht besteed worden aan de contextuele waardestelling. Hierbij komen algemene historische waarden, architectuurhistorische waarden en gebruikshistorische waarden aan bod.

Het belangrijkste deel van dit hoofdstuk is de interne waardestelling. Deze is gericht op destedenbouwkundige context van het gebouw, het exterieur, de constructie en het interieur. Hierbij zal de volgorde van de beschrijving in voorgaand hoofdstuk aangehouden worden.

Het gebouw en de verschillende onderdelen daarvan zullen in deze waardestelling getoetst worden op hun gaafheid en hun zeldzaamheid en/of authenticiteit. Hoge cultuurhistorische en monumentale waarden (in de tekeningen met blauw aangegeven) worden toegekend aan elementen die van cruciaal belang zijn

voor de structuur en/of de betekenis van het object. Positieve cultuurhistorische en monumentale waarden (groen) worden toegekend aan elementen die van belang zijn voor de structuur en/of de betekenis van het object. Indifferente cultuurhistorische en monumentale waarden (geel) worden toegekend aan elementen die van relatief weinig of geen belang zijn voor de structuur en of betekenis van het object.

4.2 Contextuele waardestelling

Algemene historische waarden

Huis Rijswijk is een van de oudere havezaten in de Liemers. De Liemers bevat nog verschillende havezaten. Binnen dit onderzoek is geen vergelijkend onderzoek gedaan tussen de verschillende havezaten. Het is binnen dit onderzoek daarom niet mogelijk om te zeggen of Huis Rijswijk binnen deze havezaten in de Liemers een bijzonder plek inneemt en bijzondere waarden vertegenwoordigd.

Architectuurhistorische waarden

Het gebouw is niet in een specifieke architectuurstijl gebouwd. Het is een functioneel gebouw, waarin nauwelijks decoraties aanwezig zijn. Het gebouw lijkt dan ook geen hoge architectuurhistorische waarde te bevatten.

Gebruikshistorische waarden

De gebruiksgeschiedenis is binnen dit onderzoek niet uitgebreid onderzocht. Er zijn echter geen aanwijzingen gevonden voor bijzondere bewoners.

De voorganger van het huidige gebouw heeft mogelijk

een defensieve functie gehad. Het huidige pand uit de tweede helft van de 16e eeuw is waarschijnlijk niet met dit doel gebouwd.

Begin 18e eeuw (en mogelijk al eerder) kreeg het gebouw een agrarische functie. Dit is geen uitzonderlijke ontwikkeling voor een havezate in de Liemers. Huis Rijswijk lijkt geen hoge gebruikshistorische waarde te hebben.

4.3 Interne waardestelling

4.3.1 Stedenbouwkundige context

Het gebouw kent geen nauwe samenhang met andere bebouwing in de omgeving. Het open, landelijke karakter is eerder kenmerkend voor de omgeving van Huis Rijswijk. De oorspronkelijke situatie op het kavel, met een slotgracht en de entree aan de zuidkant, is niet meer te herkennen in de huidige situatie. Huis Rijswijk kent geen specifieke stedenbouwkundige waarden.

4.3.2 Exterieur

Bouwdeel A

Het L-vormige bouwdeel A is het oudste deel van het gebouw en vormt hiervan de kern. Door het redelijk gaaf bewaarde eenduidige metselwerk van de gevels is bouwdeel A duidelijk als geheel herkenbaar. Daarnaast zijn in de gevels diverse bouwsporen te vinden die de geschiedenis van het pand vertellen (bijvoorbeeld het afwijkende metselwerk bij de dichtgezette poort). De gevels hebben daarom een hoge monumentwaarde. De nog aanwezige luiken in de achtergevel hebben een hoge monumentale waarde, omdat het zeldzame overblijfselen van de vroegere kloostervensters zijn en verwijzen naar de verlaging van het dak. Ze zijn hierdoor van essentieel belang voor de ontwikkeling van Huis Rijswijk.

De schuifkozijnen zijn kenmerkend voor de wijzigingen die aan het einde van de 19e eeuw plaats vonden. Ze passen grotendeels in de venster-openingen van de vroegere kruis- en kloostervensters. Ze zijn hierdoor van

belang voor de structuur van het gebouw en hebben een positieve monumentale waarde.

Het kelderraam in ruimte A-0-3 en de serre aan ruimte A-0-2 passen niet in de betreffende gevels en dragen niet bij aan de structuur van de gevels. Ze hebben een indifferente monumentwaarde.

De betonpannen op het dak hebben een indifferente monumentwaarde. Ook de schoorstenen hebben niet meer hun oorspronkelijke positie of zijn helemaal nieuw en hebben daarom een indifferente monumentale waarde.

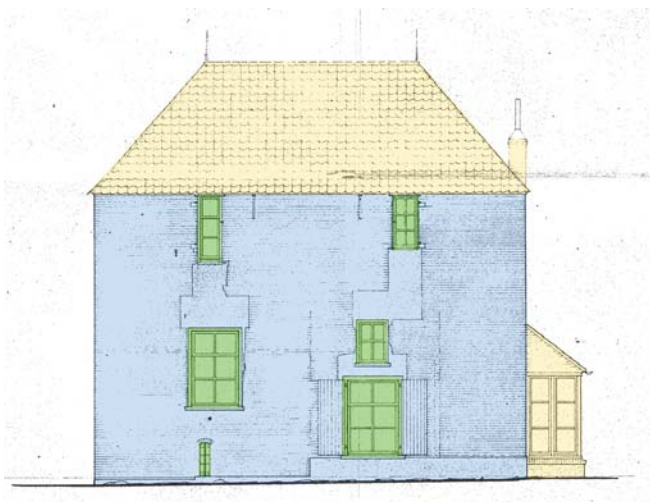
Bouwdeel B

De gevels (inclusief vensters) van bouwdeel B zijn van belang voor de historische ontwikkeling van het gebouw en hebben een positieve monumentale waarde. Alleen de linker deur die werd veranderd in een raam heeft een indifferente waarde.

De (oud) Hollandse pannen en de schoorsteen hebben een positieve monumentwaarde.

Afb. 113: Waardering: voorgevel (links bouwdeel A, rechts bouwdeel B)

Afb. 114: Waardering: linker zijgevel (bouwdeel A)

Afb. 115: Waardering: achtergevel (bouwdeel A)

4.3.3 Constructie

Bouwdeel A

De hoofdstructuur van bouwdeel A is grotendeels gaaf bewaard gebleven en is van essentieel belang voor de structuur en ontwikkeling van Huis Rijswijk. De hoofdstructuur heeft een hoge monumentwaarde. Tot de hoofdstructuur worden de (vroegere) buitenmuren, de muur met trappen erin, de gewelven in de kelders, de samengestelde balklagen en de kapconstructie gerekend. Men name de kap is, door de vele bouwsporen, van belang voor de ontwikkeling van Huis Rijswijk.

De strijk balken die momenteel in de ruimtes A-2-1 en A-2-2 liggen als moerbalken hebben een hoge monumentale waarde. Ze zijn van essentieel belang

voor de ontwikkeling van het pand.

De later toegevoegde enkele balklaag in ruimte A-1-3 en de eind 19e eeuw vervangen kinderbinten in de ruimtes A-1-2 en A-2-1 hebben een positieve monumentale waarde. Niet vanwege het materiaal, maar vooral vanwege hun positie zijn ze van belang voor de structuur van het gebouw.

De eind 19e eeuwse enkele balklaag in ruimte A-2-2 valt uit de toon bij de nog aanwezige moerbalk (oorspronkelijk strijk balk) en is dan ook niet van belang voor de structuur van het pand. Deze balklaag heeft een indifferente monumentale waarde.

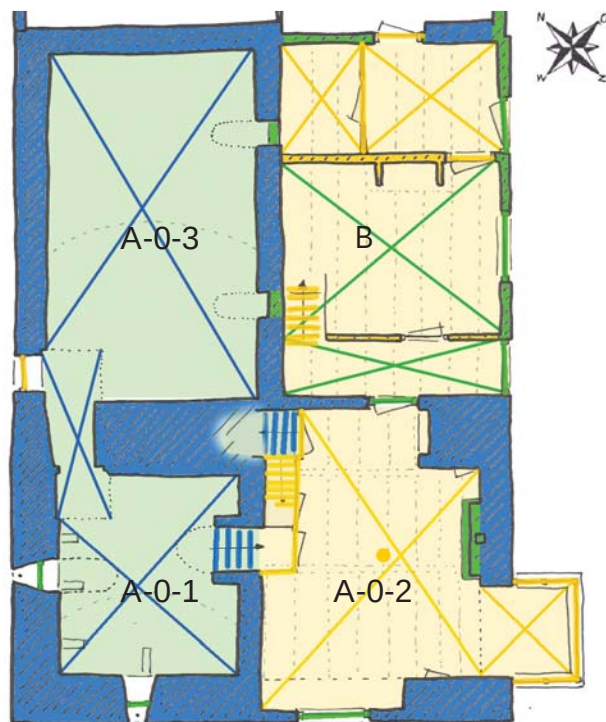
De later aangebrachte verdieping in de voormalige poort en de houten steektrap daar naartoe hebben een

indifferente monumentwaarde. Deze verdieping heeft geen relatie met andere verdiepingen en verstoort de structuur van de oorspronkelijke poort eerder dan dat hij bijdraagt aan de structuur van het gebouw.

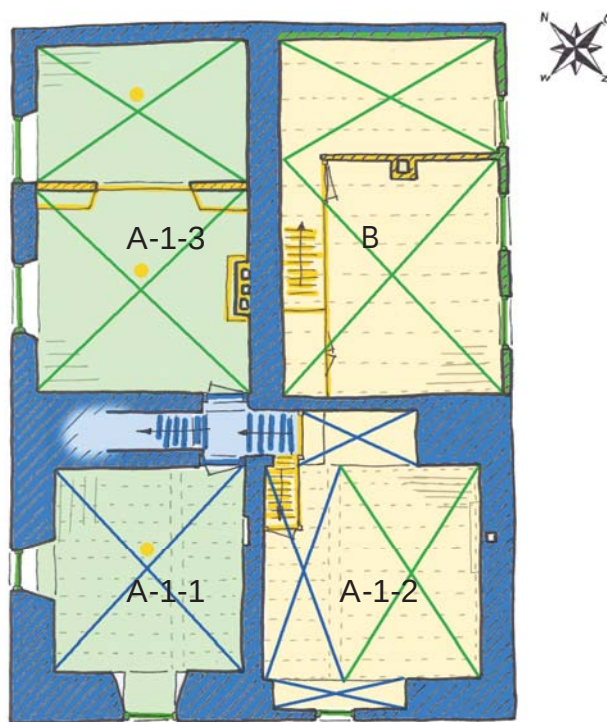
Bouwdeel B

De hoofdstructuur van bouwdeel B is van belang voor de structuur en ontwikkeling van Huis Rijswijk en heeft hierdoor een positieve monumentale waarde. Onder hoofdstructuur worden hierbij de buitenmuren, de enkele balklagen en de kapconstructie verstaan.

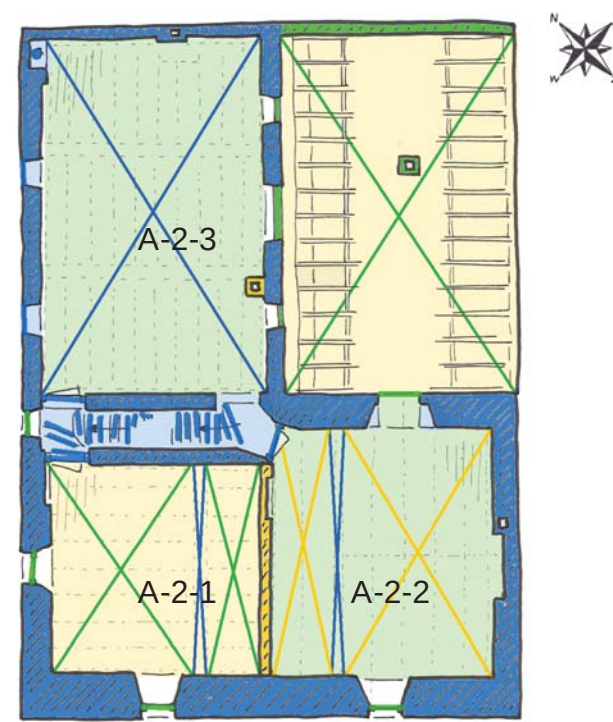
De vloerplanken van de huidige badkamer zijn vervangen door een stalen vloer. Deze vloer is niet van belang voor de structuur van het gebouw en heeft een indifferente monumentwaarde.

Afb. 116: Waardering: kelder en begane grond

Afb. 117: Waardering: eerste verdieping

Afb. 118: Waardering: tweede verdieping en kap B

4.3.4 Interieur

Bouwdeel A

De schouw in ruimte A-0-2 heeft een positieve monumentale waarde. De schouw verwijst naar het veranderde gebruik van deze ruimte na het dichtzetten van de poort.

De scheidingswand met inbouwkasten in ruimte A-1-3 en de schouw in deze ruimte vormen eigentijdse functionele aanpassingen, die niet van belang zijn voor de structuur van het gebouw. Ze hebben een indifferente monumentwaarde. Ook het rookkanaal van deze schouw, die doorloopt over de tweede verdieping en zolder, heeft een indifferente waarde.

De scheidingsmuur tussen ruimte A-2-1 en ruimte A-2-2

is niet van belang voor de structuur van het gebouw en heeft een indifferente monumentale waarde.

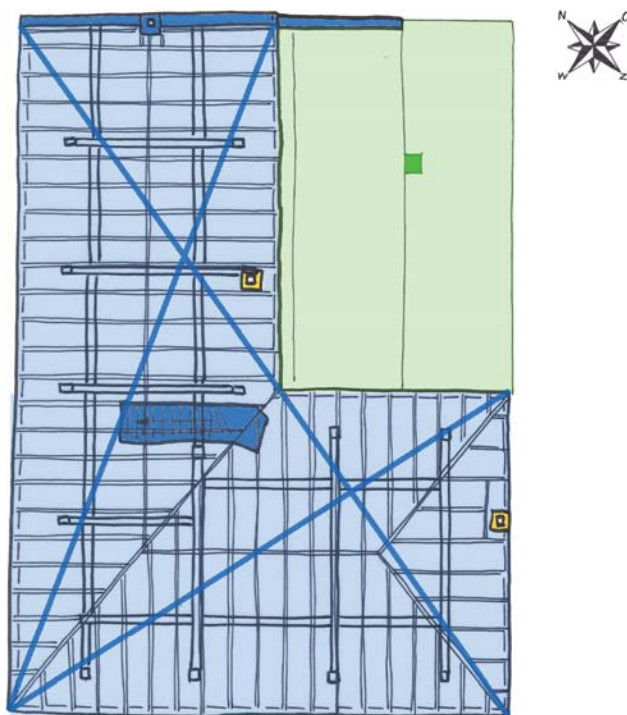
In diverse ruimten (A-0-2, A-1-1 en A-1-3) zijn onder de balklagen stuc/hardboard plafonds aangebracht. Deze plafonds hebben een indifferente waarde. Ze zijn voor zover bekend niet zeldzaam en dragen niet bij aan de structuur van het gebouw.

Er zijn geen bijzondere wandafwerkingen aangetroffen in het pand. De wandafwerkingen zijn dan ook van indifferente waarde. De stenen vloeren in de kelder hebben een positieve monumentwaarde, net als de houten vloeren op de verdiepingen. De vloerafwerkingen in de ruimtes A-0-2 en A-2-1 hebben een indifferente monumentwaarde.

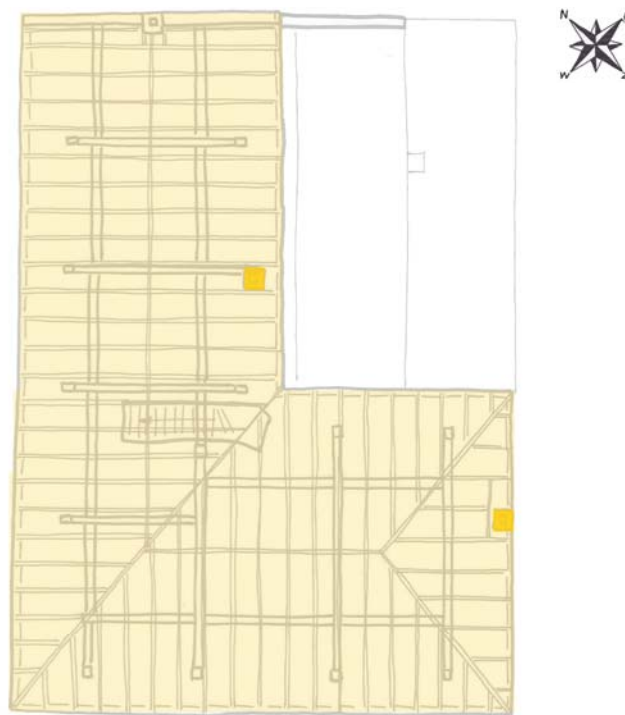
Bouwdeel B

De interne indeling van bouwdeel B is niet van belang voor de structuur van Huis Rijswijk en heeft zodoende een indifferente monumentale waarde.

De interieurafwerkingen in bouwdeel B dragen niet bij aan de herkenbaarheid van de structuur van het pand en hebben een indifferente monumentwaarde.

Afb. 119: Waardering: kap A en dak B

Afb. 120: Waardering: dak A

Legenda:

- Hoge monumentale waarden
- Positieve monumentale waarden
- Indifferente monumentale waarden
- X Plafond (3 categorieën)
- Interieurafwerkingen en/of -elementen (3 categorieën)

Aan de hand van dit onderzoek kunnen enkele adviezen gegeven en aanbevelingen gedaan worden. Aangezien dit enkel een verkennende onderzoek is van een (bouwhistorische gezien) complex gebouw, zullen eerst verschillende vervolgonderzoeken aanbevolen worden. Vervolgens worden enkele adviezen gegeven voor de toekomst.

5.1 Aanbevolen vervolgonderzoek

- Een uitgebreidere contextuele waardestelling zal meer duidelijkheid geven over de contextuele waarden van Huis Rijswijk (ten opzichte van bijvoorbeeld andere havezaten in de Liemers).
- Met archeologische onderzoek kan meer kennis vergaard worden over de voorganger van Huis Rijswijk, waar in de dijkbrief van 1328 naar wordt verwezen.
- Door middel van archiefonderzoek kan mogelijk meer informatie gevonden worden over de geschiedenis van Huis Rijswijk.
- Dendrochronologisch onderzoek kan meer duidelijkheid verschaffen over de precieze datering van de verschillende bouwdelen.
- De kapconstructie van bouwdeel A bevat veel bouwsporen die nader onderzocht zouden moeten worden om meer duidelijkheid te krijgen over de oorspronkelijke kapconstructie en het verlagen daarvan.
- Over de luikspinningen in het metselwerk links onder in de achtergevel kan mogelijk meer duidelijkheid verkregen worden door middel van destructief onderzoek (gevel, keldergewelf en/of eerste verdieping).
- De rechter zijgevel, met de muur van bouwdeel A4 erin, zou nader onderzocht moeten worden om meer

duidelijkheid te krijgen over de precieze opbouw van deze gevel.

5.2 Adviezen voor de toekomst

- Wanneer in of om Huis Rijswijk grondwerkzaamheden plaats vinden, zou eerst een archeologisch onderzoek verricht moeten worden.
- Bij sloop- of verbouwingswerkzaamheden is het raadzaam bouwhistorische begeleiding te vragen, om te voorkomen dat bouwhistorische sporen verloren gaan.
- Bij toekomstige verbouwingen moet de hoofdstructuur van de bouwdelen A en B behouden en zo veel mogelijk herkenbaar blijven.

Bronnen en literatuuropgave

Geraadpleegde literatuur:

- Bruins, A.W.A. • *Huis Rijswijk te Groessen* • In:
*Oostgelders Tijdschrift voor Genealogie en
Boerderijonderzoek*, 01.12.
- Bruins, Bertus en Jan Harenberg (2007) • *Havezaten en
adellijke huizen in de Liemers* • Alphen aan den Rijn:
Canaletto/Repro-Holland.
- Harenberg, Jan (2013) • *Rijswijk* • In: *Kastelen in
Gelderland*, door Jan Vredenberg, pag. 219-220 •
Utrecht: Stichting Matrijs.
- Vredenberg, Jan (2013) • *Kastelen in Gelderland* •
Utrecht: Stichting Matrijs.

Geraadpleegde websites:

- WasWasWaar • www.watwaswaar.nl • Geraadpleegd
op 27-10-2014.
- Google Maps • www.google.com/maps •
Geraadpleegd op 27-10-2014.
- Gelders Archief • www.geldersarchief.nl •
Geraadpleegd op 17-12-2014.
- RCE • <http://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/> •
Geraadpleegd op 17-09-2014.
- RCE Beelbank • <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/> •
Geraadpleegd op 17-09-2014.
- Kadaster • www.kadaster.nl • Geraadpleegd op 01-10-
2014.

Geraadpleegde archieven:

- Archief familie Buring-Dijkstra (eigenaren).

Illustratie- verantwoording

Omslag

links en rechts: RCE Beeldbank

Veel voorkomende bronnen

Eva Dubbelboer (tekeningen en foto's): 3, 4, 5, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 45, 46, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 57, 59, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 103, 105, 106, 107, 108, 110, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120

Dennis van Veen (foto's): 54, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 104, 109, 111

Overige bronnen

1. Kadaster
2. Kadaster
6. Gelders Archief 0214-2764
7. Vredenberg, 2013
8. Kadaster
9. Gelders Archief nr. 1551 – 986
10. Gelders Archief nr. 1551 – 3630
11. Kadaster en Google Maps, bewerking Eva Dubbelboer
12. WatWasWaar
13. WatWasWaar
14. Kadaster en Google Maps, bewerking Eva Dubbelboer
19. Gelders Archief nr. 1551 – 3630
25. Gelders Archief nr. 1551 – 986
26. Gelders Archief nr. 1551 – 3630
31. Gelders Archief nr. 1551 – 3630
39. Kadaster en Google Maps, bewerking Eva Dubbelboer
40. Google Maps

41. Google Maps, bewerking Eva Dubbelboer
42. Google Maps, bewerking Eva Dubbelboer
43. Google Maps
44. Archief familie Buring-Dijkstra, bewerking Eva Dubbelboer
47. Archief familie Buring-Dijkstra, bewerking Eva Dubbelboer
49. Archief familie Buring-Dijkstra, bewerking Eva Dubbelboer
56. RCE Beeldbank
58. Gelders Archief nr. 1551 – 3630
60. Leroy Haaring
61. Leroy Haaring
62. Leroy Haaring
101. Leroy Haaring

Bijlagen

Bijlage 1: redengevende omschrijving (RCE)

Monumentnummer: 14181

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status : Beschermd
Aanwijzingsbesluit :
Inschrijving register : 21-12-1966
Kadaster deel/nummer : 3375/123

Monumentnaam:
Rijswijk

Gemeente:
Duiven

Provincie:
Gelderland

Plaatselijke aanduiding:
Rijswijksestraat 2 6923 BH Groessen

Kadastrale gemeente:	Sectie:	Kad.object:	App:	Grondperceel:
Duiven	H	192		
Duiven	H	1245		

Omschrijving:

Omschrijving

Huis "Rijswijk". Op een omgrachte hoogte gelegen v.m. havezate (XVI B), bestaande uit twee sterk verminkte vleugels, die in plattegrond een L-vorm beslaan en een aangebouwde schuur. Inwendig balkenzolders met sleutelstukken uit de bouwtijd. Kap XIX met gebruikmaking van de 16e eeuwse spanten.

De schuur dateert uit begin van de 20ste eeuw en vertoont Duitse invloeden, die onder meer herkenbaar zijn aan het getrapte fries als beëindiging van de topgevel. De schuur met rechthoekige plattegrond bestaat uit een bouwlaag en wordt afgesloten door een zadeldak met niet oorspronkelijke golfplaten. In de zijgevels bevinden zich regelmatig verdeelde, segmentboogvormige, gietijzeren, staande stalramen met zesruits roedenverdeling. De ramen worden aan de bovenzijde afgesloten door een segmentboogvormige rollaag en aan de onderzijde door een bakstenen lekdorpel. In de topgevel bevindt zich links op de begane grond een dubbele houten geklampte segmentboogvormige inrijdeur met rechts daarvan respectievelijk een dichtgemetselde enkele deur, een zesruits stalraam, een dichtgemetselde dubbele deur met uiterst rechts een enkele houten geklampte segmentboogvormige deur. In de geveltop bevinden zich drie rondvensters met roedenverdeling. In het interieur bevindt zich een gebintconstructie die op de begane grond is vervangen door een staalconstructie.

Waardering

De schuur is van algemeen architectuurhistorische, cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarde:

- als functioneel onderdeel (bijgebouw) van historisch gegroeid complex ontstaan in de 15/16de eeuw;
- als voorbeeld van een vroeg 20ste eeuwse schuur waarvan de bouwstijl is beïnvloed door de Duits Romaanse architectuur;
- als weergave van een voormalig boerenbedrijf;
- vanwege de gebruikte materialen en detaillering.

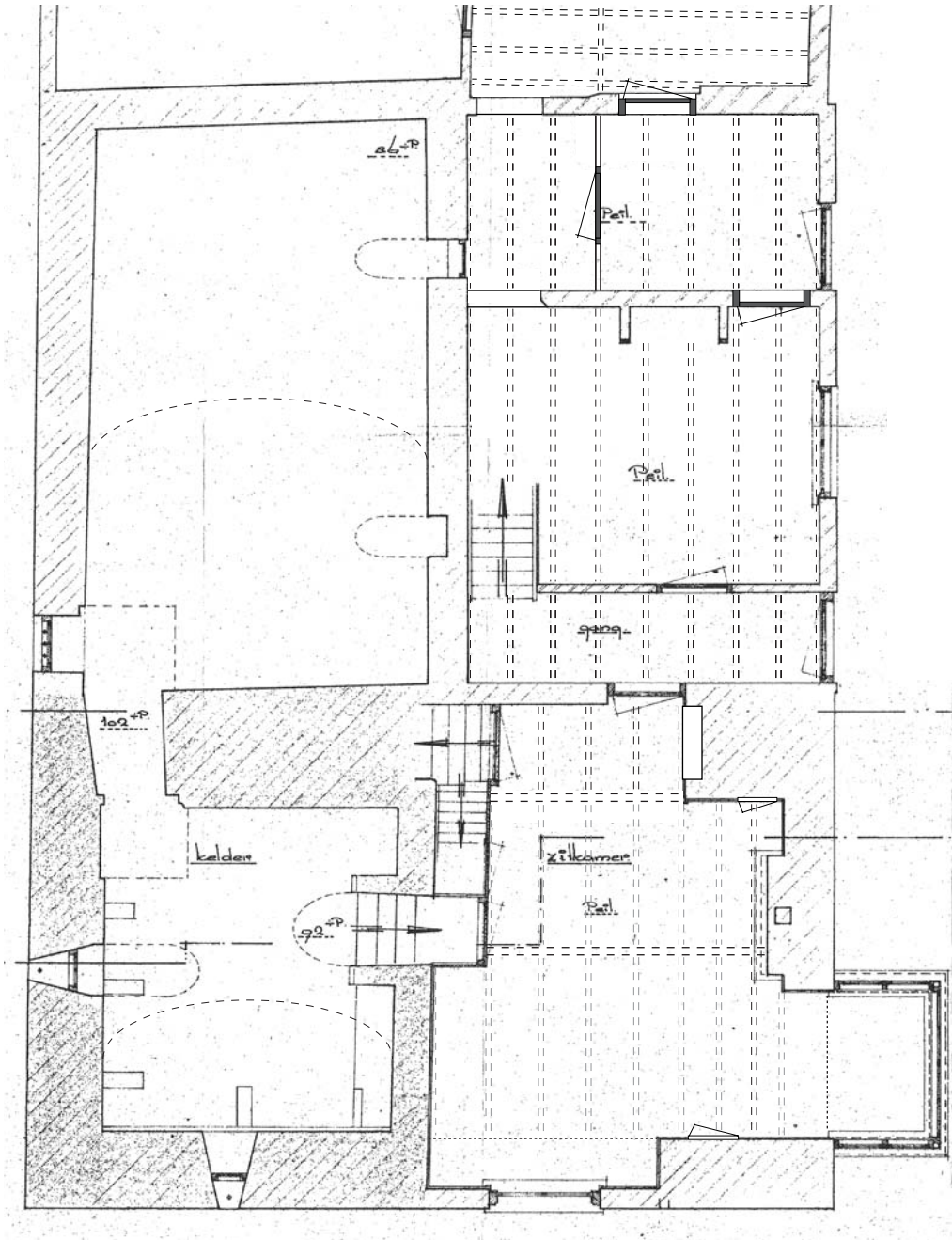
Hoofdcategorie:
Kastelen, landh., parken ed

Subcategorie:
Kasteel, buitenplaats

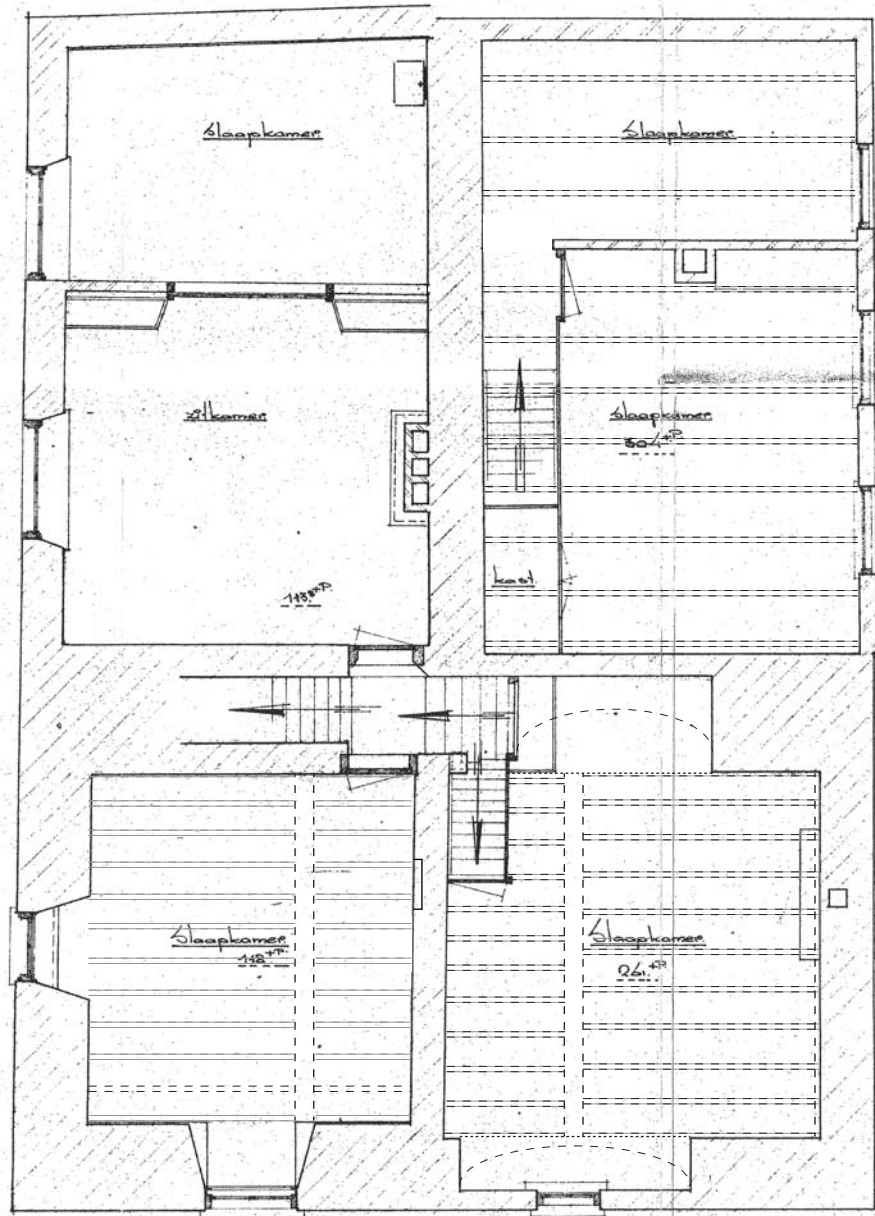
Oorspronkelijke functie:
Havezate

Bijlagen

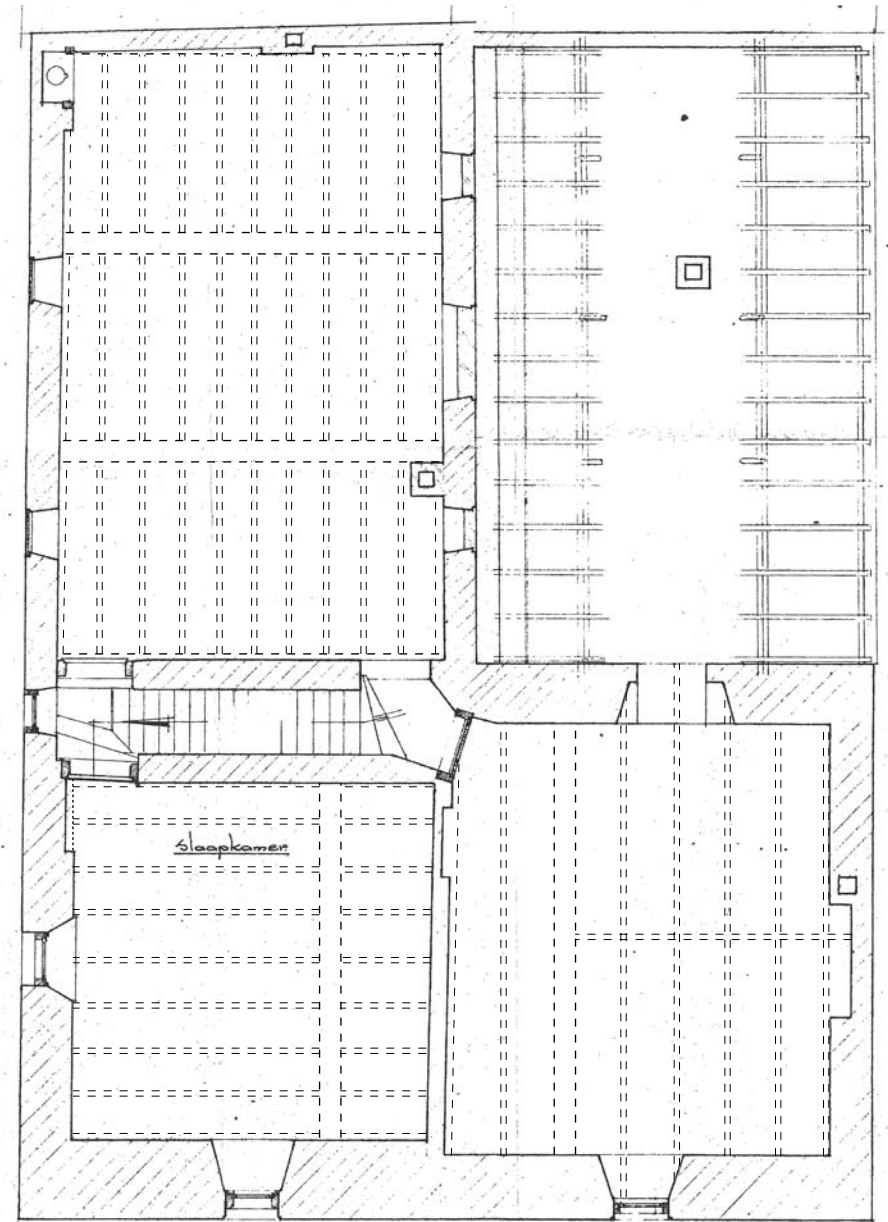
Bijlage 2: plattegronden 2014 (1:100)

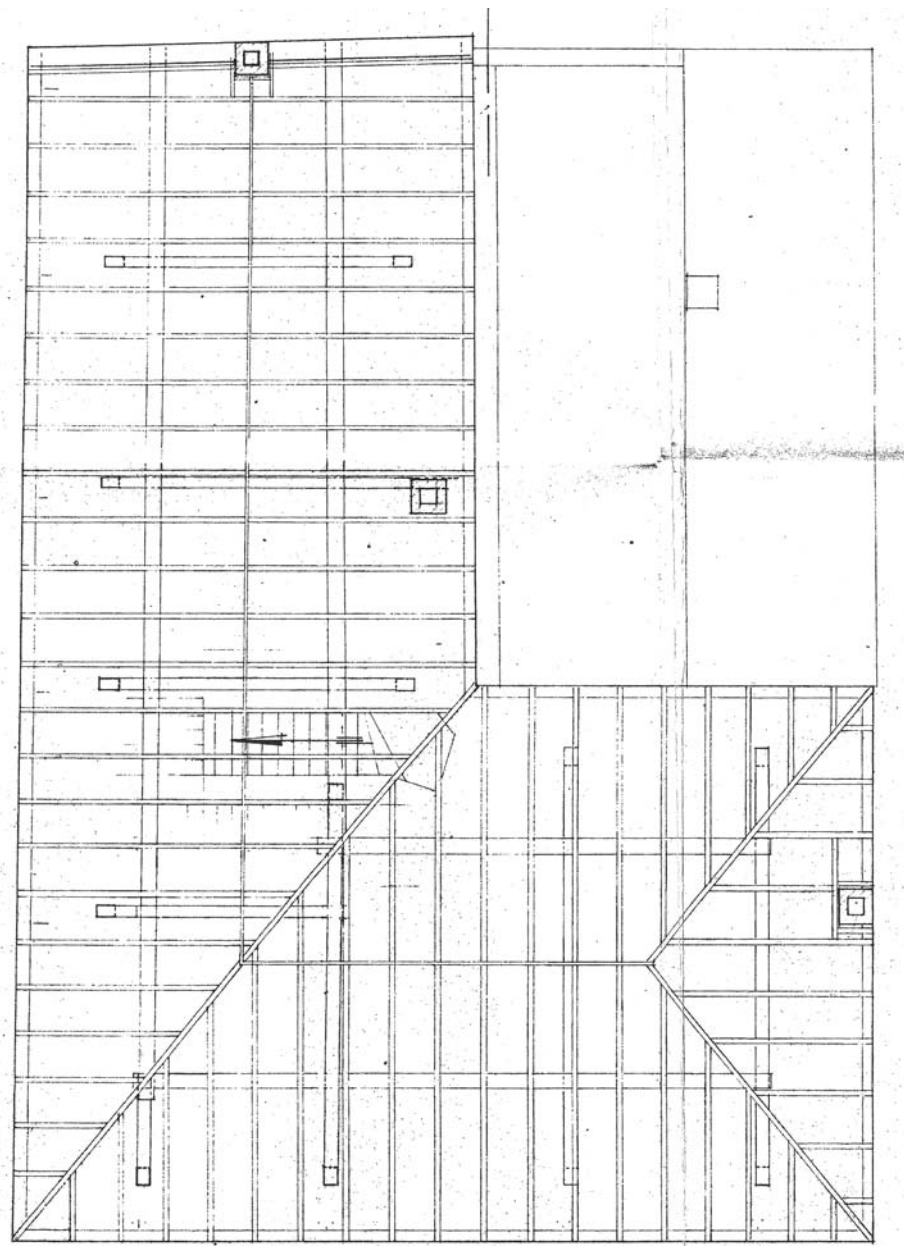
Begane grond 1:100 (onderlegger uit archief familie Buring-Dijkstra, bewerkt door Eva Dubbelboer)

Eerste verdieping 1:100 (onderlegger uit archief familie Buring-Dijkstra, bewerkt door Eva Dubbelboer)

Tweede verdieping 1:100 (onderlegger uit archief familie Buring-Dijkstra, bewerkt door Eva Dubbelboer)

Kapconstructie 1:100 (onderlegger uit archief familie Buring-Dijkstra, bewerkt door Eva Dubbelboer)

Eva Osinga-Dubbelboer

Insulinestraat 173a1
3038 JM Rotterdam
eva.osinga@dubbelboer.com
+31 (0)6 29 39 18 36
www.eva.osinga.dubbelboer.com

